

Háztartásoknak

LOUISENGLÜCK-SZALONSZÉN

50 kilgr. zsákokban pinözébe szállíva a frt 1.05, egész fuvarban a frt 1,
Gutmann testvérek köszén-telepei.

Zweig Lajos, mérleg-utoza 2.

2379

ALSÓ INGEK,

merino, selyem, crep-santó, gyapju és flanelből, — 80 krtól kezdve — minden áron szinte hozzá illő

nadrágok, vadászati mellények, caohnek, fél selyem 1 frtól kezdve, egész selyem 2 frtól kezdve minden áron, nagy választékban találhatók

Hollós J.

fehérnemű és uri divat-tárában Budapest, Dorottya-utoza 10. sz.

2497,9

Uri-utca 8.

Olecsobb, jobb és szebb mint bárhol!

NŐI ruhakelmék

legkedvezőbb megválasztások

Hamburger Adófi

Bélygyár-utca 8. sz. Budapest.

Koronaherceg-utca 8. sz.

Minták kívánatra bár-hová ingyen küldetnek.

Temesváry Mór

lábelleni-gyára

Budapest.

Kerepesi-út 14. sz.

Nem csak olecsó, de jó cipőket is árulok, kaphatók nálam, ugyanígy:

Női papucsek 60 kr.

Női hazi cipők szövet- vagy bőrből 1-1.

Női fűző topánkák, bőr- vagy brünelből, lakk-orr. frt 2.40

Női gumiczug-topánkák, bőr- vagy brünelből, szögeseit talp frt 2.50

Uri-topánkák, chagrin- vagy feyermázas, kettős talppal frt 3.60

Uri topánkák, bagaria-bőrből, kettős talppal frt 4.50

Fü-topánkák frt 2.20

Uri csizma, bagaria-bőrből, kettős talppal frt 8.50

Béslőtes árjegyzékek ingyen és bérmentve. Megrendelések posta útján utánvét mellett eszközölhetnek. Csomagolásként 10 kr. számítatik.

EPILEPSIE

(nehézkör) levél után gyóztatik dr. KILLISCH, különleges orvos által Németországban, Dresden mellett (Németországban). Már 3000-nál több sikeres gyógykezelés.

Valódi hajfonatok

röfnyl hosszúság, teljes és valódi ép emberhajból, szilárd, tartós munkaként kezességét nyújtva, csak 2 ft. 50 kr.

Kívánatra még szebbek is, minden színben: frt 3, 3.50, 4, egész 5 ftig a legszebbek. Vidéki rendelvények egy hajminta beküldésével pontosan és teljes melegegésére utánvét mellett eszközölhetnek. Nemzetközi tárnyak a legkészségesebben beszerelhetnek. 2399

LÖWENBEIN J.

Budapest, kis mező-utca 30. sz. I. em.

REICHARD LIPÓT

2617 Bécs, VIII. Alserstrasse 47.

nagyban és kicsinyben, jól felszerelt raktár saját gyártmányokból, a m.: levarrott paplanok perkal., rouge, cachemir, selyem-, stb. effélékből; ruganyos ágý-betétek párnázattal vagy anélkül, matraccok, szalmazsákok, párnatrüchetek, flanel-takarók, pokróczok, futószőnyegek, stb.

Arjegyzékek ingyen és bérmentve.

Különös figyelemre méltó!

A hírneves dr. FORTI-féle **SEB-TAPASZ**, mely rendkívüli gyógyereje, elválasztó, érlelő s fájdalomcsillapító hatása által leggyorsabb, legbiztosabb s gyökerees gyógyulást eszközöl különemű bajokban. Egy csomag ára 50 kr, nagyobb csomagé 1 frt használati utasítással együtt; postán küldve 20 krtól több.

Központi küldeményező raktár Pesten: **TÖRÖK JÓZSEF**, gyógyszerész urnál, király-utca 7. sz.

Itsz lilás hatása nem eléggé ajánlható gyógytápasz készítője **Porti László**. Lakása: Budán, ráczváros, fő-utca 590.

Vidéki raktárak az ismeri gyógyszerészek urnál.

Szép, jó és dús választék található

Deák Testvérek szücs-árusoknál

Budapest, vaczi-utca 17. sz. alatt,

mindennemű női bársony, legújabb selyem és posztó bundák, ugyasinte férfi utazó és városi bundákban, nemkülönbön karkostyúk, galér, lábszák, lábkosár, angora szőnyeg s még több e szakba vágó czikkekben.

A tavasszal történt tetemes bevásárlásunk s az ennél elért mérsékelt árak, lehetővé teszik azt, hogy úgy minden darabnak jó és izléses kiállítás, mint mérsékelt, áránál fogva azon előnyben részesíthessük tisztelt vevőinket, hogy ez által oly tárgynak lehessen birtokába, mely minden tekintetben kívánásának megfelel, s több éveken át, szépség és jószág megtartva használható legyen, s még a valódiságáért kezeseséget is vállalunk.

Vidéki megrendelések beküldött mértek után, pontosan és gyorsan eszközölhetnek. 2483-6

A legnagyobb feltűnést okozták

az 1863 óta sok 1000 sikert által elismert csatrák os. kir. és magyar kir. szabadalommal ellátott

fésűsír-készítmények,

a legjobb szer

a haj növesztése és megtartására,

ABT VILMOS.

Utatszerzés-és fodrászati, Bécsben.

A századok óta ismeretes, de igen nehezen nyerhető, alulról által vegyülag készített és megcsiszolt, gyógyászatiilag megvizsgált, s eddig, mint tisztított toletté-szer még sohasem kapható, fésűsír, kitűnő tulajdonságánál fogva előmozdítja a haj-növesztést, erősíti a hajgyökereket s a haj kihullását tökéletesen megszünteti. Megelőző hatással bír; minak folytán fölmertve érzem macram minden további dicsőretről, s mintán a selyem, melyről sok 1000 elismerés és köszönet-irat az alulról kezelt között mindenkinél megkülönböztető létezik, a legjobb hányatvány képezi. Használati utasítás gyöngyben; tocsentmentű vételel jelentékeny engedmény.

Árak kicsinyben: egy elegánsan berendezett carton 6 darabbal cs. k. szab. fésűsír-készítményből, elegáns fésűszelvéssel 60 kr.; mint arca-szeptó 50 kr. Fésűsír-kenőcs a haj fekete vagy barnára fésűre aláhatástrom-ívgyben, téglapenként 1 frt; mint arca-szeptó 50 kr.; hajmáspedró, szőke, barna vagy fekete 25 kr.

Ezer meg ezer fiatal ember szakállát

szakáll-növesztő szeremnek köszöni.

E tallmány minden, az eddig e nemben létezőtél háttérbe szorítja; már az első légy használata után a siker meglegy.

Egy légy ezen elismert szakáll-növesztő szerből használati utasítással együtt 1 frt 80 kr.

Vidéki megrendelések 20 kr. csomagolási költség beklüldése mellett vagy posta-utánvétellel a leggyorsabban eszközölhetnek.

Fő szétkülöndési raktár, nagyban és kicsinyben.

Bécsben: a fodrász-teremben, Stadt, verlingerte Kärntnerstrasse, Nr. 51; Moll A. gyógyszer. Tuchlauben, 8.; továbbá a fodrász-teremben, Neubau, Neubaugasse 70. — Budapest: Török József, gyógyszer, király-utca 7. sz. — Pozsonyban: Westermayr, fodrász úrnál. — Komáromban: Károlyner N. gyógyszer. — Kaposvár: Kohn Jakab. — Debreczenben: Ferenczi és Luchs. — Eszéken: Kaiser és társa. — Pécsset: Zsolnay Vilmos. — Zágráb: Mitelbach S. gyógyszer. — Temesváry: Quirin A. gyógyszer. — Pancsova: Nigolitz D. — Sopron: Maszy A. gyógyszer. — Győr: Ferencz S. — Szeged: Wágler P. — Arad: Armin Elias gyógyszer. — Nagykanizsa: Dr. Koller gyógyszer. — Kolozsvár: Wolf J. gyógyszer. — Nagy-Kanisza: Rosenberg Ferencset; valamint a legtöbb bel- és külföldi elismert czégekénél.

Minden köztömbnyem, a hamisítók megakadályozása végett, hatóságilag bejegyzette védjeggyemmel van ellátva s a k. vevők felismerésének, néhá szükségesnél Abt Vilmos kértményét kérn.

Gyár és iroda: Bécs, Neu-Währing, Josefsgasse 6, am Marktplat; hová minden megrendelés, valamint a levelek is intézendők.

Az orvosi és gyógyszerészek által megismerésük érdekében megrendelésükél illő engedményben részesülnek.

ABT VILMOS,

fodrász, Utatszer-készítő és több cs. k. szabadalom és megkülöndöl elismerés tulajdonosa, Bécsben. 2383

ZENEMŰVEK

4, egész 200 darabot játszva; kifejezéssel vagy a nélkül, mandoline, dob, harang, csörgettyő, mennyei hangok, hárfajáték stb. effélékkel. 2605

Zene-szelenczék

2, egész 16 darabot játszva; továbbá varró - készletek, szivar - állványok, svájci házacskák, fénykép - albumok, író-eszközök, kesztő-tartók, levélnyelzők, virág-vázák, szivar-tartók, dohány-szelenczék, dolgozó asztalok, palaczkok, sörös poharak, pénztrüchök, szék stb. mind zenélve. Folyton a legújabbat ajánlja **Heller J. H. Bernben.**

Képes árjegyzékeket bérmentve küldök. — Csak a ki egyenesen hozzám fordul, kap Heller-féle műveket.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** együtt: / egész évre . . . 12 frt / félévre . . . 6 * Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG**: / egész évre . . . 8 frt / félévre . . . 4 * Csupán a **POLITIKAI UJDONSÁGOK**: / egész évre . . . 6 frt / félévre . . . 3 *

47. szám. — 1876. Budapest, november 19. XXIII. évfolyam.

ANTONELLI BIBORNOK.

1798—1876.

A Vatikán halottja van. Nem ugyan az, kinek halálát évek óta várják, s tiszser is hirtelték: a Krisztus helytartója s szent Péter utóda, az agg Pio Nono, ki annyit szenvedett s oly viharokat ért meg, mint elődei közül kevesen (pedig a pápai szék a századok folyamán át nem egyszer volt erőszakos rázkódtatásoknak s végzeteseknek látszó veszélyeknek kitéve) — de a ki mind a mellett oly életkort ért meg, mint kevés halandó, s annyi időt töltött a pápai széken, mint elődei közül, szent Pétertől kezdve, egyetlen egy sem.

A Vatikán halottja: a pápa főtanácsosa, Antonelli Giacomo bibornok, ki három évtizedtől óta kormányozta a Vatikán politikai hajóját; mint az események mutatják: elég szerencsétlenül, szirtől szirtre hányódva s zátonyról zátonyra vetődve, de azért senki által kétségbe nem vont észszel és erővel.

Az események néha erősebbek a leg-erősebb embernél is, s bár a politika a siker tudománya, azt egyedül a siker után itélni meg — még sem mindig igazságos. Bár a pápaság legújabb szerencsétlenségei, s az azt előidézett politika, elváthatatlanul és a legszorosabban van kötve az Antonelli nevéhez, bár a pápa világi hatalmának bukását nemesak megakadályozni nem bírta, de azt — részben legalább — okozta: azért mindenki elismeri, hogy Consalvi óta az egyháznak nem volt nagyobb állam-férfia, hogy nagy eszű s kitűnő képességű, szilárd és hajthatatlan férfiú volt, bár kitűnő képességei sikereket nem arthattak.

Ily férfiú sorsában mindig tragikum van: a legerősebb szellemnél is erősebb viszonyok, a leghatalmasabb egyént is eltíró világesemények megdőböntő tragikuma.

Antonelli Jakob Sonninoban (Terracina mellett) született, 1806 april 2-án. Apja szegény favágó volt. De a gyermek kiváló tehetségei magukra vonták egy lelkész figyelmét, a ki helyet szerzett számára a lelkész-képezdében, Rómában. Az ifju teljesen megfelelt a gyermekhez kötött nagy várakozásoknak. Mikor a képezdéből

kikerült, kecseljes modora, megnyerő arca magára vontá XVI. Gergely pápa figyelmét, a ki őt csakhamar pártfogása alá is vette. Nemsokára kegyenczévé lön a pápának, a ki őt gyorsan emelte lépésről lépésre: tette prelatussá, a büntető főtörvényszék birájává, s küldötte fontos megbízásokkal Orvietóba, Viteróba, Maceratába. 1841-ben a pápai belügyminisztérium-

ban államtitkáral alkalmaztatott, 1843-ban pedig a pénzügyminisztériumba tétetett át. Mindenütt tudott alkalmazkodni: viszonyokhoz és emberekhez. Emelkedni akaró emberek sajtásága, kik eleinte hajlékonyak, hogy — mikor már erős lábat vetettek, annál szilárdabbak lehessenek. Massai Ferretti bibornok, 1846-ban IX. Pius név alatt a pápai trónra lépéven.

ANTONELLI BIBORNOK.

A szegedi országos kiállításon érdeméremmel és a III. országos tüztöltő-gyűlésen Aradon a nagy arany és ezüst éremmel kitüntetve.

Walszer Ferencz

első magyar gép- és tüztöltő-szer-gyár harang és ércöntődéje

BUDAPESTEN, ajánlja szabadalmazott új szerkezetű **fecskenőit,** tüztöltő-egyletek legénységi felszerelését, vállalkozik **kutak, szivattyúk és harangok** készítésére, jótállás mellett a legjutányosabb áron.

Mintaszerezések, képes árlapok, kívánatra rendelkezésre állanak. Község ek és egyesületeknek részletfizetésre külön meg egyezés szerint.

Minden eddigi világtárlaton, haladás, jóizlés és versenyképességeért, első díjakkal jutalmazva. 2437

A Franklin-Társulat magy. irod. intézet kiadásában megjelent és kapható:

Protestáns új képes naptár.

1877-ik évre.

Szerkesztette **DÚZS SANDOR** tanár.

Huszonharmadik évfolyam.

Ara füzve 50 krajczár.

TARTALOM. Naptári rész. — Bélyegekről. — Irodalmi rész. Dúzs Sándor. Prot. egyházi krónika a múlt évről. — Bokón József. Egy darabka élet. (Rajz) — Péchy Tamás (arcképpel). — Id. Kiss Áron. Haragok (költemény). — Stamm u. f. A kéz. Bonyhay Benjámin (arcképpel). — Dr. Kiss Áron. A névevelésről. Komáromy Mihály. 1804—1875 aug. 26. (Arcképpel). — A föld alatt s a föld színe. (Elbeszélés). — A rimaszombati egyesült protestáns gymnasium (képpel). — Bonyhay Benjámin. Ima. — Mit tanulhatunk a virágcsereptől. — Elretrndi tanácsok. — Protestáns egyházi tiszti névtár. — Országos vásárok. — Selyemvásárok — Hirdetések.

Kiadja és nyomatja Franklin-Társulat Budapest, egyetem-utca 4.

Antonelli elég szabadelvűnek találta arra, hogy bizalmával ajándékozza meg. Bibornokká tette és személye közelébe vonta. Itt kezdődik jelentékenyebb politikai pályája.

Az állam első miniszterévé nevezetvéen ki Pius által, azon bizottságban kelle elnökölnie, melynek feladata volt az új koroknak megfelelő reformokat hozni javaslatba. Antonelli, engedve az áramlatnak s a pápa akkori hajlamainak, a reformok képviselőjeül lépett föl, s a legnépszerűbb ember volt Olaszországban. De csakhamar átlátta, valamint Pius is, hogy a rohamos haladás, melyet a közvélemény követelt, egyszer féket eresztve, nem lesz többé visszatartható. Ők csak fokozatos haladást akartak: s egyszerre reakcionárius szinten tűntek föl.

Antonelli a nép s a főpapság ellenkező áramlatai közt elég ügyesen küzdött egyideig; de soká nem tarthatta magát, kénytelen volt helyét Manianinak engedni át. De bár megszűnt miniszter lenni, a pápa bizalmát nem veszítette el, belső titkos tanácsosa maradt, sőt napról napra erős uralmat nyert a Pius szelleme fölött, s e határtalan uralmat mindvégig meg is tartotta.

Olaszországnak nagy átalakulása, a roppant nemzeti mozgalom az egység felé, mint egy kard feküdt az utban. Pius habozott, felvegye-e azt, mert vagy föl kelle vennie, vagy eltűrnie, vagy annak éle ellene forduljon; Pius visszaretent — s ezzel az egységre törekvő Olaszország harczát maga ellen idézte.

Az első vért, mely kiomlott, setét foltként érezte Pius, s elhagyva a forradalom színhelyét, Gaetába vonult vissza. Antonelli is követte oda, míg Rómában a köztársaság kiáltott ki. S csak 1850 ápril 4-én tértek oda ismét vissza.

Antonelli ekkor ismét miniszterelnök volt, egyszersmind külügyminiszter, s a belügyi törvények és rendeletek aláírója. Teljesen népszerűtlenné lett, mint a ki egészen megfélekezett egykori szabadelvűségéről, s hátat fordított a reformoknak. A pápa is egészen ez új irányba volt sodorva már, s vakon ment a merre miniszter tanácsai vezették. Abszolút kormánypolitikát folytattak, mely a boszu politikája volt egyszersmind, mind azok ellen, kik a forradalomban részt vettek. Most azok száműzetésbe, vagy részök Piemontba menekült, mely határozottan élére állt az olasz egységi törekvéseknek, s gyűlölyévé vált a politikai száműzötteknek és a nemzeti mozgalom hiveinek.

A római udvar, mely kevés évek előtt a reform zászlaját ragadta volt meg, most a turini udvarnak engedte át szerepét, Pius helyére Viktor Emanul lépett, ki Cavour gróftól hívtá meg az ügyek élére. E merész pénzügyér s hatalmas nemzetgazda, őszintén szabadelvű és alkotmányos államférfi, határozott ellensége minden reakcióknak és zsarnokságnak, a mellett szenvedélyes forradalmár, elragadó szónok, bár nem annyira a képzeletre, mint a meggyőződésre hatott, nem sokára megnyerte a király és a nemzet határtalan bizalmát.

Antonelli hamar megérezte, mi lakik ez emberben, s jól átlátta, kivel van dolga. Határozott és elkeseredett harcz kezdődött közöttök. S midőn a piemonti parlament, hosszu és heves viták után elfogadta az

egyházi javak elfoglalását, nem ugyan a kincstár, hanem egy egyházi alap javára, megeredtek az exkommunikáció villámai a Vatikánból mind azok ellen, kik e törvényhez hozzá járultak, magát a királyt sem véve ki. De az Antonelli elégtételle és fölött nem tartott soká. Piemont csakhamar talpra állott a novarai ütközet s az arra következő megalázó béke csapásai után. A krími háboruban Olaszország a francia-angol szövetséghez állott, mely részére Szárdinia épségét biztosította Ausztria ellenében. Antonelli, átlátva ily szövetség bizonyos következeit, mindent elkövetett annak létrejötté ellen, de sikertelenül. Hiába gördített Cavournak mindenféle nehézségeket, saját parlamentje kebelében, hiába igyekezett III. Napoleont, sőt Angliát is ellene izgatni. S a mint a szövetség létrejött: Antonelli érezte, hogy elvesztette a játszmát. A háboru után Cavour is meghívattán a párisi kongresszusra, ügyesen felhasználta ottlétét az olasz ügy iránti részvét megszilárdítására. Az olasz egység kérdése komolyan kezdé foglalkoztatni az európai diplomáciát, s az 1859-diki hadjáratmal megoldására meg is történt az első lépés. A Metternich herczeg híres mondása: „Olaszország csak geográfiai fogalom” — meg volt hazudtolva. A közép- és déli Olaszországban még fennálló két régi uralom: Róma és Nápoly komolyan volt fenyegetve. Mind a két helytt csaknem naponként megjuttak az egységes Olaszország melletti tüntetések. Antonelli bibornok talán feltartóztathatta volna még a Rómát fenyegető mozgalmat, ha ki akart volna egyezni a forradalommal. De közte s az „egyház ellenségei” közt nem lehetett többé alkutól vagy kibéküléstől szó. Önkéntes kereszt-háborúra hívtá a katolikusokat, s egy francia tábornokot, Lamoriciere-t, nyert meg élökre.

Cavour váratlan halálával Antonelli ismét a helyzet urának vélte magát. De roszul számított. Viktor Emanuelle állott szemben. A harcz elkeseredetten folyt tovább. S hová vezetett: tudjuk. Antonelli lépésről lépésre kénytelen volt hátrálni. Hátrált, de az elvből nem adott fel semmit. A történelem ítéljen, fog itélni fellette...

Külsejére nézve Antonelli bibornok magas és erőteljes, s a szó teljes értelmében szép ember volt, a ki szívesen hallotta is azt másoktól. Világi volt. 1870-ig gyakran járt társaságokba, szeretett hölgyekkel s világi dolgokról is társalogni. Arczkifejésében nyájosság vegyült a gúnynyal. Mindig kész volt ajkán a mosoly, udvariasan fogadott mindenkit, s míg magára látszott vezetni a társalgást, értett hozzá: beszélgetni másokat, s megtudni tőlök mindent, a mit akart. Látogatónak ajándékokat adott emlékül, s meg tudott nyerni mindenkit. Pedig nem egyszer császárok és királyok is voltak látogatói. A kik a pápánál tisztelegtek, tőle kijöve, rendszeren a bibornokhoz mentek.

A művészet iránt művelt izléssel bírt, de csak a régi nagy mestereket bámulta feltétlenül. Az újabbakat kevésbé tartotta, s még kevésbé volt hajlandó megfizetni; e részben fősvény volt, műpártolása csak a régiekre terjedt ki.

Számos év óta szenvedett már kösvényben. Bajához újabban hólyag-baj járult, mely sirba is vitte. Orvosai légvál-

toztatást ajánlottak; de a pápának csak félve merték megmondani, hogy kedves bibornokát, ki nélkül nem tudott ellenni, el akarják távolítani tőle. „Ha neki javára válik, beleegyezem”, mondá Pius. — „De nem bizonyos, felelék, hogy viszonláthatja-e őt szentség.” — „Nem sokára viszont fogjuk látni egymást” mondá Pius resignációval.

— á — r —

Balgatag gyümölcsfák.*

1875.

Balgatag gyümölcsfák, jól tesztek-e vajjon, Nyujtván özőnaldást minden piczi galyjon? Áldás-e valóban, mit ily bőven töltnek, Vagy döböntő jele sivatag jövőnek?

Rajtatok gyümölcsésé változtak a lombok, Édes terhe alatt a földre hajoltok, Ágaitok nyögnek, derekatok roppan, Nincs elég védelem támaszaitokban.

Látogat a gazda s merengve néz végig, Szeme, szíve örül, de bizony sír félig, Fél, hogy fordulátan egy-két rövid évnek, Megfizeti árát e pazar szeszélynek.

A komor inséget sejtí, hogy ott közbül, Egymásra boruló ágaitok közt ül, Érti a jövőndöt, mikor szomorogva Pillogat fel száraz, bús ágaitokra.

Mikoron kifárad hátra szegett fővel, De gyümölcs rajtatok nem fedezhető fel, Sőt azt veszi észre, hogy már nem is éltek: Egyszeri nagy jószág lón lassu veszélytek.

Korhadtt törzseteket akkor tűzre dobja, Parázs üszke mellett oszlik búja, gondja, S nem öröme gondol többé vissza rátok, Balgatag gyümölcsfák! hogy érte halátok.

Lévay József.

Archimedes pontja.

Elbeszélés.

Ita

Törs Kálmán.

I. Bevezetés-féle.

A mióta az irás mesterségét kitalálták, az abc-ben az X betű kitalálója volt a legbölcsebb irástudó.

Ez a fekvő kereszt valósággal egyenes ellentéte a fennálló keresztnek. Mikor a biblia azt mondta: „viseld türelemmel a te keresztet”, ilyen fennálló keresztet gondolt s értette alatta mind ama csapások summáját, melyekkel isten haragja, ember álnoksága és a tenmagad bátorsága ez életen keresztül meglátogathat. A kin és szenvedés, a balsors és gyötrelmek jelvénye az a kereszt, a mig fennáll: de azonalmegváltozik egész minéműsége, mihelyt oldalra dül.

Oh, az X, az egészen más. Már a matematikában sokszorozást jelent, ha jel; ha pedig betű: akkor megplane olyan valami, a mit emberi gyarló elme föl se foghat, mert azt jelenti, a mi „ismeretlen”. A mit csak sejtünk, de nem tudunk, a mi titkoszerűségével vonz, szívet érdekel és lelket kutatásra ébreszt, az az X. Lehet, hogy a végtelenség, a mindenség, az örökkévalóság lappang alatta, mert az X olyan, hogy mind az bele fér, — s lehet, hogy semmi, s hogy még a semminél is kevesebb. Mind a két esetben meglep, ha

* A „Budapesti Szemle” november-decemberi füzetéből.

leveti rejtőző álarczát, akár nagyszerűségével, akár törpességével és mindaddig megtartja érdekes voltát, a mig ismeretlen marad. Ilyen nagy dolog a dült kereszt. De ha van valaki, a ki ez ismeretlen nagyság iránt respektussal tartozik, az mindenek felett az — írómesterember.

Mert ha példának okáért én most azt írnám, hogy — kit is mondjak a sok közül? — no nem bánom, legyen hát Pengő Laczi, — tehát ha azt írnám, hogy Pengő Laczi gazember, s minden áldott nap negyven forintot nyer a hamis játékon a nyüstösi kaszinóban: hát Pengő Laczinak nem volna elsőbb dolga, mint felrándulni Pestre, folkeresni azt az embert, a ki őt így eláztatta a nyilvánosság előtt, keresztül nyársalni azt a hirsfängerjével s így bizonyítani be a világnak, hogy ő milyen becsület ember. Aztán meg az se lehetetlen, hogy a nyüstösi kaszinó érdemes tagjai sem hagyják magokon száradni a hamis kártyabarlang gyanuját, hanem ugyancsak meggyűjtenék a paraszat jámbor fejem fölött.

De ha Pengő Laczi helyett X. urat teszem s a nyüstösi kaszinót is X-be teszem: nyugodtan alhatom, s nem kell attól félnem, hogy akár Pengő Laczi, akár a nyüstösi kaszinó azt a dült keresztet magára veszi.

Ilyen jótékony egy intézmény ez az X, s én nem győzőm eléggé áldani nagyérdemű feltalálójának a dicső nevét (ám-bár nem ismerem), s hangoztatni felőle versben és prózában, hogy ő a világ legelső szabója, varrván a két keresztben fekvonallal egy akkora köpönyeget, mely bőségével mindent, de mindent betakar a kerek világon, s mindazokat is, melyek annak kívülötte vagnak és vagyandanak.

De legkiválóbbsképen most érzem magamat véghetetlen hálára kötelezettnek a nagy feltaláló iránt, a mikoron is olyan kényes históriát vagyok elmondandó, melynek miatta több mint bizonyos, hogy kiüldözönnék széles e világból a nagykörösiek, ha elárulnám, vagy csak sejtetném is, hogy ebből a históriából minden, a mi megtörtént, az ő nálok történt. Az igaz, hogy ellenkezőképen a kecskeméti meg is koszoruznának talán, — de mit érne nekem az ő koszorujok, ha már egyszer hátra lenne fordítva a sarkam?

Azért tehát elhatároztuk magunkban, hogy a legszigorubb óvatosságot tartjuk szemünk előtt a következendőknek rendiben, s őrizkedni fogunk mindazoknak felémítésétől, sőt még érintésétől is, melyeknek általa valamely bizonyos városra ráismerhetnének ádáz ellenségei, álnok felhasználván a jó hirnevbeni ártalomra azokat, melyek itt ártatlan jó szándékkal elmondattak.

És ezeknek miatta legyen áldott, ezerszer áldott a te neved, a ki lehetségessé tetted, hogy a következő história X-ben történhessen, igen is X-ben, ez áldott jó magyar városban, melyből nem járnak fel a derék atyafiak Pestre, hogy részfokossal intézzenek interpellációt a szegény emberhez, a ki kiírta őket az ujságban.

Egyébiránt ne tessék nagyon megijedni ettől a hosszadalmas fenékkertéstől; a történet — szavunkra mondhatjuk — nem leszen vérfagyasztó, se pediglen egy hajszála se fog meggörbülni a benne előforduló személyeknek (ha csak isten más-kép nem akarja), — sőt ellenkezőleg,

haszna leszen belőle az egyiknek is, a másikkal is, és mindeneknek, de legkiválóbbsképen való módon a szent ekléziának, a mibe pedig minden jámbor keresztény lélek szépen belenyugodhatik, még ha némimemű kevés hamisság árán keletkezik vala is ez a mindenkivel közönséges haszon.

Mert hát ugy esék a dolog, hogy X. városa sok viszontagságon mene keresztül a régi idők folyamán. Nagy viszálykodások és torzsalkodások háboríták belső életét, s a különböző hiten levő, máskülönbben mind jámbor és békeszerető atyafiak örökös huzavonában élének egymással, s hol az egyik került felül, hol a másik alul, csupán csak annak miatta, mert emezek más uton kivánsanak bejutni a mennyek országába, mint a melyet amazok odavezetőnek hittének. Ebből is kivilágosodik, hogy az egész békételenségnek, mely őket háborusítá, nem vala más oka, mint a legkeresztényibb (és keresztényibb) felebaráti szeretet, mely dicséretes módon kötelességének tartá törödni másnak a lelke üdvösségével, s azon lenni, hogy annak a számára is nyitva álljon a paradicsom kapuja.

Tehát ebből a szép és magában véve istennek is tetszős jó indulatból történt, hogy a szép tágas téren álló templom tornyán hol kereszt volt látható, hol kakas. Az egyiknek felköltözése és a másiknak leszállítása végre oly sűrűn kezdte váltogatni egymást, hogy a váltakozó birtokosok utójára megállapodtanak abban a bölcs intézkedésben, hogy a felrakáshoz szükségeltető lajtorjákat és gerendaalkotmányokat le se bontják, hanem ott hagyják a torony tetején, nem lévén bizonyos, hogy vajjon holnap újra nem kell-e majd ácsolni az egész karamurit, a mi pedig nem csekély terhelhetésével jár az eklézia kassza-statusának.

Utoljára pedig, mikor a lajtorják és gerendarészek az idők folytában önmaguk szántából leszakadoznak, s az isten háza megint a reformált hiten levő hívek kezére került: a presbyterium összeült és elhatározta, hogy ő bizony fel se is teszi a kaka-sát, mert hát minek arra a kis időre? Érkezhetik valahonnan felülről egy királyi parancsolat s megint csak leröpi onnan, a mi pedig nem szolgál nagyon egészségére. Elég, ha addig a keresztet is leve-szik, zárják el a pápista atyafiak a kamarába, a mig megint megjön az ideje.

Igy történt, hogy a torony hosszu időn át ugy állt csonkán, jeltelenül s a jámbor utas nem tudhatta elképzelni ha arra ment, hogy hát most ez idő szerint ki van „intra dominium”?

Hja bizony ilyen volt a világ sora nem csak X. városában, de más helyeken is abban az időben, melyet az egyházi krónikák „artikulárisok”-nak neveznek.

Abban az időben történt, hogy egyszer megint a kálvinisták levén a templom urai, de előre sejtven az idők fordulható változandóságát, s megunván a folyvást bizonytalan és zaklatott életet: gondoltak valami nagyot és okosat — a mit azonban sokszor került okuk megbánni azóta.

Felhasználván azt az időt, mely alatt övék volt a templom, s melyről nem tudhatták, hogy meddig tart: nehogy a béke és kölcsönös szeretet istenek háza továbbra is a háboruságnak és kölcsönös gyűlölködésnek legyen botrányköve, —

átüzentek a katolikus atyafiakhoz, hogy ők a jámbor keresztényi türelemnek és engesztelődésnek fényes tanubizonyosságát határozották el szolgáltatni lelkükben, s ennek okáért ezennel megkínálják őket ugy a templommal, valamint az annak tőszomszédjában levő parochiával is, melyhez szép veteményes és gyümölcsös kert, nemkülönbben tágas udvar, szerű és istáló járul. Legjobb lesz, ha a katolikus atyafiak mindezeket szépen megveszik, mi kálvinisták majd építünk magunknak az árán templomot is, paplakot is és ezzel szent lesz köztünk a békeség.

Hanem a számítás roszul ütött ki. A katolikusok visszaüzentek, hogy nekik semmi közük ehhez a dologhoz, majd elvégezi azt a püspök, a ki olyan okos ember, hogy nem ad ki pénzt megveszt, a mi ma-holnap ugys a birtokába juthat — ingyen. Azért köszönik is szépen a gráciát, hanem csak imádkozzanak a kálvinista atyafiak békeséggel abban a templomban, a mig megint kiharancsolják onnan. Egyébiránt minden jót kívánnak és reménylik, hogy erre az időre nem kell várakozniok soká.

Már pedig a mit a kálvinista egyszer a fejébe vesz, azt nem egykönnyen verhetni ki onnan. Arra ugyan most már nincs sok remény, hogy az isten háza bevörre akadjon; de ott van a parochia, el kell adni azt. Hiszen nem épen „muszáj”, hogy azt valamely eklézia vegye meg: megveheti példának okáért maga kurátor uram is, a ki pénzes ember, s ha egyszer az övé s övének van beirva a város földkönyvébe — a hogy akkoriban a telekkönyvek helyett használt protokollumokat nevezték — hát bizonyos lehet felőle, hogy onnan ki nem zavarják többé, mert a privatus ember possessióját nem bántja az artikulus.

Diktum, factum. Nemes nemzeti és vitélő Hódiczius Márton kurátor urammal az eklézia megkötötte a perennális fasz-sziót, s már hogy miért nem, azt nem tudni, — de nem törtéven ellene protestáció, kurátor uram annak rendje és módja szerint szépen installálta magát a parochián, — mig a nemes eklézia az előre kiszemelt telken, hova majdan az új templom is volt jövendő, a lefizetett fényes lázsiások árán beszerze minden szükségeltetőt, s nagy serényen hozzá is fogott az új parochia fölépítéséhez.

Haladt a munka, mint a parancsolat. A vételárnak harmadrésze se ment fel a beszerzésre, mert minden ember vagy hozott valamit a magáéból ingyen, vagy be állt ácsnak, kőmivesnek, fuvarosnak, s mikor arról volt szó, hogy ki hozza be azt a tömérdek homokot, téglát és agyagot, előállt maga a vevő, Hódiczius uram, s mondá kenetteljesen:

— Ugyan ne törje fejét kegyelmetek ezen a hitványyságon. Hiszen ha csak ló kell, itt vagyok én, ha meg ökör kell, ott a fiam, Jónás.

Denique alig egy félesztendő lefor-gása alatt olyan helyre kis lelkész lak épült az alszögön, mint valami fia-kasztély s ugy körülültették jókora gesztenyemeg akáczfával, a kertjét meg drága jó gyümölcsesemétékkel, hogy olyan volt, mint egy kis paradicsom. A régi paplak ugyancsak elbujhatott mellette.

Még az idén beleköltözhetett a pap is.

(Folyt. követe.)

Két diplomata.

(Disraeli és Gorcsakoff.)

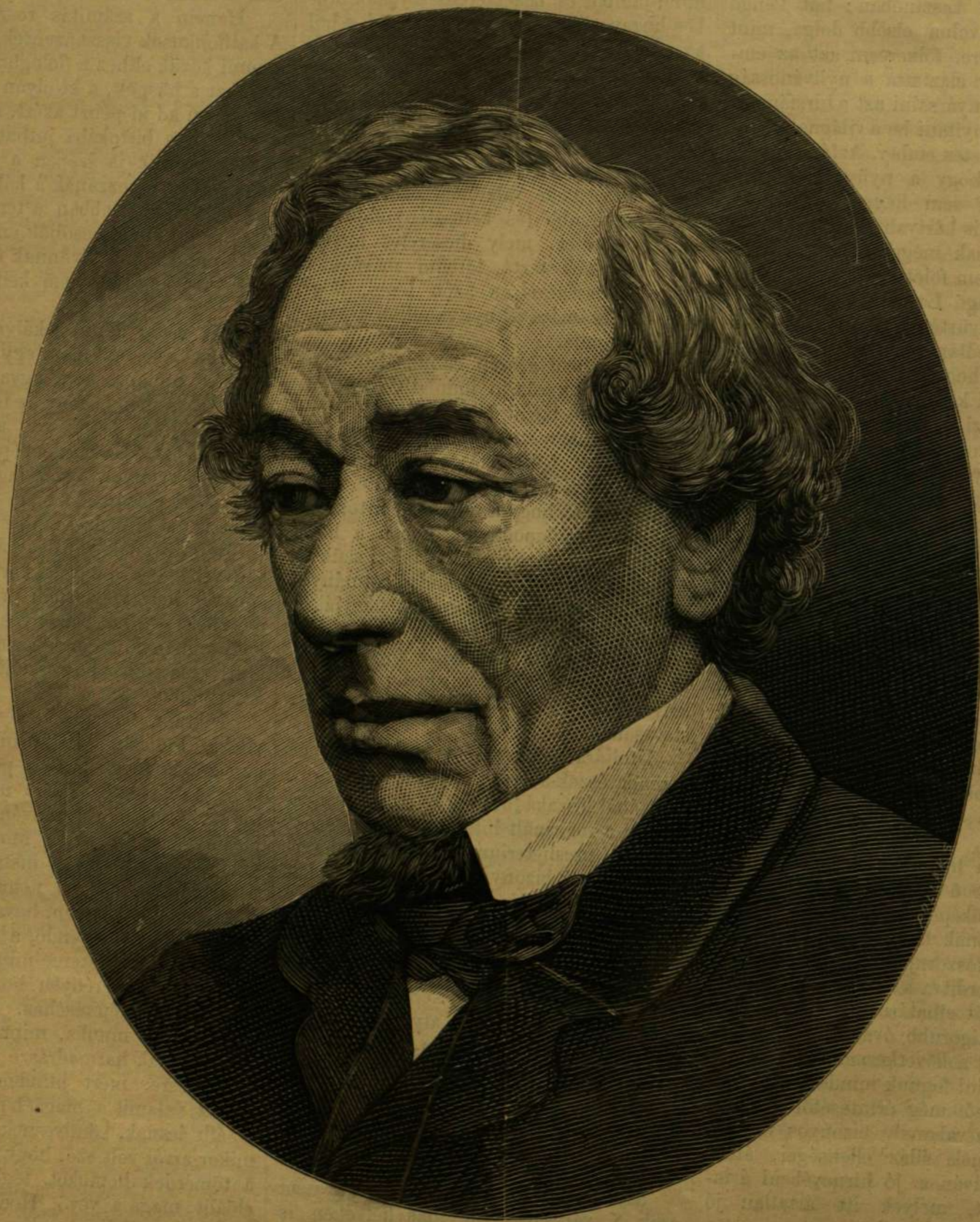
A keleti kérdés sakkabláján a török és szerb pionok apró és hosszadalmas lépéseit kezdik megenni a hatalmak, s a jelentékenyebb alakok lépnek előtérbe. A világos királyné mellett megmozdult a bástya és pedig oly támadó huzással, hogy az átellenes sötét koronás fejedelem is

diplomácia sikamlós padlóján gyakorolják magukat a bravour-vivás támadó és védő vagdalkozásaiban.

Valóban ideje is volt már Angliának megtérni hagyományos politikájához, s nem engedni Oroszországot folyvást erősödni Európában is, holott napnál világosabb, hogy ha Európában erősödik, ezt az erejét felhasználhatja Anglia ellen Ázsiában is India körül, hol az igazi nagy párbajt várja a világ e két hatalom között.

a megriadt és felháborodott paripa lovagját.

A nyugalomba vonult Gladstone nem gyarapította politikai pályája babérait azzal, hogy a nyáron oly kérdésben lépett ismét a szereplés terére, a mely Angliát, ideigóráig tartó haszonért, hagyományos politikájától és életérdekeinek mind alkalmas, mind alkalmatlan időben való védelmétől el akarta távolítani. A „török kegyetlenségek“ ellen tartott izgató szónoklatok

LORD BEACONSFIELD (Disraeli).

kénytelen volt utána egy lépéssel kiebb szállni visszavonult állásából. E két sakk-lépés alatt, természetesen, csak Disraeli az angol miniszterelnök és az orosz Sándor császár beszédeit érthetjük.

Ma, mint husz-huszonkét évvel ezelőtt is, ismét az angol konzervatívek állnak Oroszország keleti politikájával szemben, s Nesselrode és az öreg Palmerston szerepét Gorcsakoff és Disraeli vették át, kik már szintén nem gyermekek és sok vizet láttak lefolyni a Néván és Themzén, mióta a

Disraeli kimondta a szót és pedig éppen a kellő időben mondta ki. Mint gyakorlott tengerész, jól tudta, hogy a dagály után rendszeren megjön az apály is, és az angol közvéleménynek Gladstone és társai által fölvert vízei megtérnek medrökbe, s akkor az ő kormányának hajója ismét biztosan uralkodva siklik e makranczos elem fölött, mely maga szokta magát mérsékelni, ha kell, de zaboláztatást nem tűr, s a ki szélséyes áramlatait gátolva a maga útján lefolyni nem engedi: leveti hátáról, mint

és négyülések elviharzottak, de salakjokból maradt valami az angol liberális politika vezetőin, kik pártbuktatás eszközeként akarták a külpolitika legfőbb kérdését felhasználni, s hazájok kárával, a semlegesség önző, vagy éppen az orosz barátság vak politikáját akarták inaugurálni azok ellenében, kik Anglia jövőjét s nem a manchesteri gyárosok napi hasznát hordják szivökön.

Disraeli kitünő ügyességgel vitte szerepét mind az angol szabadelvű párt ál-

tal vezetett mozgalmak, mind az orosz diplomácia csábításai ellen. Engedte, hogy beszéljen Derby, a külügyminiszter; mondja meg, hogy a mohammedánok ellen az irtó háborút Anglia nem proklamálhatja, mikor magának is sok millióra menő mozlim alattvalója van Indiában. Ha korábban kezdi Disraeli a nyilatkozatokat: a sok beszéd ártott volna neki, koptatta volna fellépése hatását, s a más irányba indított közvélemény-nyel össze is ütközhetett volna, a mit Angliában nem jó megpróbálni. Így, nem gátolva, egész a tulzóság kifejlődtek az orosz barátság érzelmei annyira, hogy a szabadelvű néptömegek egyszer csak meg is sokalták és meg is szégyelték magokat miatta. Midhat pasának Angliát megpirító nyilatkozatát is a szabadelvűek szónoklatai erősztelték ki, s az angol közvélemény nem veszi jó néven, ha egy párt magára a nemzetre hoz pironaságot.

„Önök méltatlankodva beszélnek a Bulgáriában kiontott keresztyén vérről és helyesen teszik. De miért nem tagadta és bélyegezte meg Angolország azokat a nyomorultakat, kik patakot árasztottak muzulmán vérből Indiában.“ Éles nyilatkozat, melynek olvasásakor bizonyosan Disraeli arcán is megrándult egy-két vonás; de annak köszönheti Ang-

GORCSAKOFF HERCZEG.

lia, a ki földidézte: a pártpolitikában ügyetlenül fellépett s bakct lött liberális pártnak s illetőleg a két pártvezérnek, az ifju Harrington lordnak és az öreg Gladstonenak.

Disraeli mostani taktikáját már legelső parlamenti fellépéséből megtanulhatta: mindent a maga idejében, mert az időszerűtlen nyilatkozat csak ront. S az, ki 1837-ben, december 7-dikén tartott szűz beszéde után pizsgés, zúgás és gúnyos

kaczaj között ült le, oda kiáltva megtámadóinak, hogy „eljön az idő, midőn önök szívesen meg fognak engem hallgatni“, most bevárta az időt, midőn szívesen meghallgatta őt Anglia, sőt Európa nagy része is.

Az angol konzervatív párt vezérét és miniszterelnökét nem először mutatjuk be olvasóinknak, s ezért, részletesebb életrajzát mellőzve, csak annyit említünk fel, hogy december 21-én már 71 éves lesz, de még oly élénk, erős, tevékeny és erélyes testben és szellemben egyaránt, hogy e részben is diadalmasan tekinthet ellenfelére, a négy évvel ifjabb Gladstonera. Még az idén is csak illő hódolatból fogadta el királynőjétől az angol peerséget, melyet korábban már egyszer visszautasított s csak neje számára kérte a lordné címét; mert az uj lord Beaconsfield (mint lord-

sága szerint nevezik) még éppen nem készül a felsőház nyugalmasabb légkörébe. Mostani kormányzását 1874-ben kezdte meg, s alkalmasint a jelen bonyodalmak között fog kiderülni, hogy a történelem a nagy államférfiak sorában fogja-e őt emlegetni, vagy oda helyezi a „jeles diplomaták“ tuezatszámra mért névsorába. Ha háborura nem kerül a dolog; akkor saját tehetségeitől függ a siker, melyet el vagy el nem ér; de háboru esetén a diplomaták re-

KÉPEK DALMÁCZIÁBÓL: A zárai törvényszék udvara.

nomméja a katonák kardjától is függ, mert vesztett háboruba vinni egy államot kénytelenég nélkül: a legnagyobb botlás, a mit államférfi elkövethet. De mivel nemcsak annak kell pénzét megolvasni, a ki házat akar építeni, hanem annak is, a ki háboruba fog: valószínűnek tartjuk, hogy Anglia segélyforrásai épen oly kimeríthetetlenek lesznek, mint Észak-Amerikáéi voltak a nagy polgárháboruban, s így a diadalt kellő szárazföldi szövetségek mellett, csaknem biztosítottan tekintheti. Az osztrák-magyar monarchia zavaros viszonyai, széthúzó elemei, s az államban csaknem külön államot alkotó hadserege mellett csak lavírozásra utalt Andrássy Gyula kezéből a kezdeményezés átment lord Beaconsfield, vagyis Disraeli kezébe, s ha már épen elkerülhetetlenül szükséges a háboru: Magyarországon bizonyosan nem lenne népszerűtlen az angol miniszterelnök neve, ha egy angol, török és osztrák-magyar szövetség élén korlátok közé szorítaná észak jeges fejedelmét.

Az orosz politika vezére még idősebb Disraelinél is, mert ő már 78 éves. Ha mégis összetűznék: bizonyosan nem a heves vér megdondolatlanságával teszik, hanem nemzetök nagy érdekeit, jövődjét, misszióját (vagy bármilyen néven nevezük) reménylik e küzdelmek előidézése által szolgálni. Gorcsakoff herceg, az orosz birodalom főkanclerája, épen oly erős testű és erős szellemű, mint ellenfele. Benne is megvan a diplomatának minden kelléke: tud kedves és szeretetre méltó, alázatos és szerény lenni akkor, a mikor szükséges, s hosszan tartó türelem dolgában nincs államférfi, a kivel a versenyt ki ne állaná. Körülbelül husz éve már, hogy, a krimi háboru után, külügyminiszter lett Nesselrode után, s az óta folyvást az akkori veszteségek pótlásához, az akkori vereség visszaadásához készül. „Oroszország — mondá legelső körlevelében, mint külügyminiszter — nem haragszik; majd összeszedi magát.“ A jelenre csillapítás és béke, a jövőre kihívás és háboru volt és szavakban, s úgy látszik, csárja fülébe megsugta már, hogy „Oroszország haragudhatik, mert összeszedte magát.“

Gorcsakoff herceg egy hatalmas orosz családból származott, melynek már hagyományai, hogy államszolgálatba lépjenek tagjai. A kanclerár testvére Sebastopol híres védője. Mint kiváló tehetségű ifjú Nesselrode csakhamar szárnyai alá vette, s a diplomáciai pályán nyitott tért számára. 1824-ben mint követi titkár ment Londonba s már itt megtanulta az európai mivel nyelveket, melyeken bámulatos könnyűséggel s csaknem egyenlő szépen társalog. Minden követet és diplomatát meg szokott lepni Szent-Pétervárott, mikor Gorcsakoff herceg vele saját nyelven, és pedig egész tökéletesen beszél. 1830-ban Florenzben, majd két évvel később Bécsben szolgált a követésnél, hol az orosz követ véletlen halála után ő volt a követés feje, s aránylag fiatal kora mellett is nagy befolyásra tett szert, s még az öreg Metternich hercegre is nagy hatása volt, ki pedig legfejesebb volt a régi szabású reakcionárius diplomaták között. Ekkori bécsi tartózkodása alapította meg hírnevét, mint kiváló diplomatát s azért 1841-ben „rendkívüli követ“ címmel Stuttgartba küldetett, hol, mint közbenjáró, Olga orosz nagyhercegnőnek a wü-

tenbergi trónörökösrel való egybekelését kiváló tapintattal vitte keresztül, mert e frigyét akkor az orosz udvarnak oka volt ohajtani. Az 1848, 1849, és 1850-iki nehéz éveket Németországban töltötte, s mikor a keleti kérdés égetővé kezdett válni, 1854 július 8-ikán Bésbe nevezetett ki nagykövetnek, hol az akkori Ausztria szövetségét igyekezett hazájának megszerezni az angol és francia diplomaták ellen. Gorcsakoff nem tudta meggátolni a december 2-iki egyezményt, melyben Ausztria lekötötte semlegességét; pedig Oroszország megvárhatta volna az akkori abszolút kormánytól, hogy 1849-ért hálások legyenek iránta. Nagyobb sikere volt működésének a krimi háborut befejező békealkudozások körül, s midőn rávette fejedelmét, hogy a párisi egyezség (1856. márczius 30.) négy fontos pontját elfogadja, melyek, mint később kiderült, csak ideiglenesen korlátozták Oroszországot a keleti kérdésben és a Fekete-tengeren.

A párisi béke megkötése után Nesselrode visszalépve, Gorcsakoff herceg lépett az orosz külügyminisztérium élére s az új csár, II. Sándor, kormánya alatt erélyes kitartással működött célján, hogy Oroszországot lassan és okosan gyarapítsa. Ma már látszik, hogy célja nagyrésztben sikerült, 1861, 1862, 1863 és 1864-ben leverte a lengyel fölkelést; keresztülvitte a jobbágyok fölszabadítását az egész orosz birodalomban, a mi roppant társadalmi változtatás volt az orosz nép között. S Oroszország, Gorcsakoff vezetése alatt, semlegességét csaknem két évtizeden át megőrizve, mégis mindenkor tekintélyes helyet foglalt el a diplomáciai tárgyalásokban. 1871 óta, midőn Franciaország leveretett, Anglia pedig Gladstone alatt semlegesen vesztegelt, Oroszország túlsúlya a keleti kérdésben ismét helyreállott. A párisi szerződés záradékpontjait, melyek Oroszország önértékét akkor is sértették, mikor Gorcsakoff tanácsára elfogadta, félre tette a külügyminiszter, s a diadalmas Németország segélyével ezt a londoni értekezlet (1871.) is helyben hagyta, mert Oroszországot az osztrákok és a francziák ellen folytatott háboruban megőrzött semlegességéért meg kellett jutalmazni. S ettől kezdve, midőn Oroszország egy kardcsapás nélkül visszanyerte mind azt, a mit az 1855-iki rettenetes háboruban elvesztett, soha nem tapasztalt élénkséggel megindult Oroszország diplomáciai működése. A császárok találkozása és szövetsége mind ekkor kezdődött, s hogy a hármass szövetségben Gorcsakoff szerencsésen és ügyesen oldalgott minden irányban, nem tagadható.

Minő bátor és erélyes tud lenni Gorcsakoff herceg, nem egyszer megmutatta. Midőn Anglia és Franciaország a mult évtized elején a lengyel kérdésbe szemrehányólag szóltak bele, Gorcsakoff igen kereken elutasította őket, s mikor Bismarck herceg — a diplomácia elfogadott nyelvével, a francziát, mellőztetni akarván — németül irt az orosz udvarhoz: Gorcsakoff egy magán-levelben választott rá orosz nyelven, melyet Szent-Pétervárott ma is sok derűséggel szoktak olvasni.

Hogy Oroszország ma már ismét ott áll, a hol a krimi háboru előtt állott, s a török birodalom szláv tartományaira még nagyobb befolyása van, mint bármikor,

mutatják a szemünk előtt lefolyt események.

S mi lesz Európa teendője? Európának ismét korlátoznia kell az orosz terjeszkedést; Anglia, Törökország és az osztrák-magyar monarchia érdeke legalább ezt kívánja.

Sikerül-e a török birodalom fenntartására alakulható koalíciót meggátolni Gorcsakoff hercegnek; s ha nem sikerül: talál-e szövetséget a háborura; s ha nem talál: elég erős lesz-e Oroszország egy-maga az angol és török s esetleg az osztrák-magyar haderő ellen: ez még mind kérdés. De a kérdésekre az idő által adandó felelet lesz bírálata Gorcsakoff herceg politikájának. Vagy fölteszi a koronát husz évi működésére, vagy el kellend ismernie, hogy a mit husz év alatt helyrehozott Oroszországban, azt vénségére befejezésül tönkre tette. S ekkor a Gorcsakoff név is a Nesselrode neve mellé kerül.

D. J.

STROGOFF MIHÁLY UTAZÁSA

MOSZKVÁTÓL IRKUTSKIG.

VERNE LEGUJABB MŰVE.

NYOLCZADIK FEJEZET.

Athel és a Bajkál-tón.

A tatárok, kikeresett kegyetlenséggel, elevenen ásták el, nyakig, a szegény fiú a földre, s ott hagyták kintlődni, a rá nehezkedő föld sulya alatt, a keselyűnek s egyéb vadaknak, mindenestre pedig a lassu és kínos, de bizonyos halálnak kiteve.

Három napja kintlőtt már így, s még nem halt meg, mert hű ebe a vadakat és madarakat elűzte tőle.

Strogoff, tapogatózva, felásta késével s kihányta kezeivel a földet körülötte, s kivonszolta, Nadia segélyével, az elevenen eltemetett a gödörből. De a segítség későn jött! Csak, hogy épen megismerte még barátait, nevéket rebegte, aztán ismét a földre hanyatlott s kiadta lelkét.

Strogoff kitágította a gödört, hogy rendes sír szolgálhasson s becsülettel eltemette a szerencsétlent, míg Nadia térdre borulva imádkozott érte.

A szomorú temetkezés még be sem volt fejezve — midőn nyugot felől távoli zaj halatszott.

— Mi az? kérdé Strogoff.

— A tatárok! rebegé Nadia.

Valóban a Feofár-khán előérsei voltak, kik a nyugoti láthatáron feltűntek.

Strogoff gyorsan behányta a sirt, legalább a sivatag farkasai nem marczangolják szét szegény barátjokat — s azzal gyorsan utnak indultak.

Miután a tatárok a nagy uton jöttek s így az el volt vágva a menekülők elől, ők nem térhettek vissza arra, s nem gondolhattak többé a Dinkán átkelésre. Nadia összerogyott a fáradtságtól s nem bírt menni a töretlen uton. Strogoff karjaiba fogta őt s úgy ment előre.

Többet kellett még mennie kétszáz verstnél. Mikép tette meg, terhével, gyalog, vakon, e nagy utat? Hogy nem rogyott össze a kimerültségtől? Mivel táplálkozott? Mily emberföltött erőfeszítéssel bírta megmászni a Szajanszk hegység első magaslatait? sem ő, sem Nadia nem tudta volna megmondani.

S mégis, tizenkét nap mulva, október 2-kán, este 6 órakor egy beláthatatlan víztükör

nyílt meg a Nadia szeméi — a Strogoff lábai előtt.

A Bajkál-tó volt. E roppant tó, melyet szárazai tengernek lehetne nevezni, mint a Kaspi és Aral tókat, kilencszáz verstnyi hosszúságban és száz verstnyi szélességben terül el. Vízszíne ezerkétszáz lábmal magasabb a tengerénél. Mélysége ismeretlen. Száz meg száz hegyi folyóból és patakából táplálkozik, melyek az Altai hegység vulkáni eredetű bérézeiből ömlenek bele; s egyetlen lefolyása van: az Angara folyó, mely miután Irkutsk mellett elfolyt, a a Jeniseibe szakad.

Október elején e tájon már a hideg nagyon érezhető. A vizeken a jégképződés mind sürűbben s mind erősebben mutatkozott. A Bajkál különösen erős hegyi szeleknek van kitéve s magas fekvésénél fogva is korán kezd fagyjni. Viharai is nagyon félelmesek, bár rövid tartamuk, de rohamosak szoktak lenni.

Strogoff, karjaiban Nadiával, a tó délnyugoti sarkánál érkezett oda, a vízhez. Remélhette-e, hogy valami kompot vagy csónakot találjon, s átkelhessen a vizen? Egyáltalában nem hitte. De a sors ez egyszer reménye felett szolgált neki. Mintegy ötven embert talált ott összegyülekezve, kik a tatárok elől akartak menekülni, s épen egy — nagyfenyű, szálaból összealkotott — tutajra voltak szállandók. Oroszok lévén azok is, Strogoff és Nadia bizalommal közeledtek a menekülőkhez s felvételüket kérték a tutajra, a mit természetesen meg is nyertek.

A menekülési terv egyszerű volt. A Bajkál felső partján a víznek erős sodra van egész addig, a hol az Angara kifolyása van belébe. E vízodornak akarták átengedni magokat, levitetni általa az Angaráig, itt a folyóra csapni át s úgy jutni Irkutskig.

Strogoffot e terv örömmel töltötte el. Végre tehát közel áll céljához s a mi utjából hátra van még, fáradtság nélkül teheti meg, szegény Nadiájával együtt.

Nadia a tutajon, lombokból vetett ágyra fektetve, magához jött s jöttevő üdítő álomba merült. A hajó kormányát egy öreg, fehér szakállu muzsik vállalta el; míg néhány erőteljes orosz hosszú rudakkal, a parthoz feszítve, tartotta azt a víz sodrában. A többiek, köztök Strogoff is, a tutajon ülve foglaltak helyet. Két-vagy három orosz kalugyer (szerzetes pap) is volt közöttük, kik a birodalom északnyugoti vidékére, Archangelből jöttek, s egy falusi pápa, ki csak oly szegényesen volt öltözve mint a parasztok. E papok folyvást imádkoztak s énekeltek a „Slava-Bogu“-t („Dicsőség istennek“), míg a muzsikok áhitattal hallgatták.

Az utazás egyhangú s eseménytelen volt; csak a jégképződés aggasztotta a tapasztalt öreg kormányost, a ki mesterségére nézve révész lehetett, mert nagyon gyakorlott volt a vizen járásban. A tó keleti részén képződő jégdarabokat és táblákat a víz sodra magához sodorta s ezek nem egyszer fenyegették a tutajt, melynek kezdetleges kötélkei meg-megtágláltak. Kivált éjen át a fagyás félelmesen növekedett; más nap ismét engedett, s a tó fenekéről fellövellő meleg források, a nap sugaraival együtt, sokat tettek a fagyásból eredő veszély elhárítására.

Délután négy óra tájt az Angara kifolyásához érkeztek, s a jobb parton feltűnt a livenicsnájai kikötő, a kis faluval, mely fatemplomán kívül csak néhány háziköből állott.

A tutaj megállott a révben; az öreg kormányos egy óráig pihentetni akart, hogy idő legyen megerősíteni a megtáglult gúzsokteket, melyekkel a szállók össze voltak kötözve. Arra természetesen nem számítottak, hogy itt még új utasok is csatlakozzanak hozzájuk. Mert bár

Livenicsnájai rendszeren, s kivált az év szebb szakában, élénk forgalmu hely volt, most pusztá és elhagyott volt a kis falueska, lakosai mind kiköltöztek a keletre vonultak.

Mindazáltal, míg ott a tutaj helyreállításán dolgoztak, két férfi közeledett a part felől, sietve, csaknem futva, nehogy elkéssenek.

Nadia, a mint megpillantotta őket, kicsibe mult, hogy el nem sikoltotta magát; hirtelen a Strogoff karjába fogozott s idegesen remegett.

— Mi bajod, Nadia? — kérdé ez.

— Két utitársunk, Mihály.

— Az angolt s a francziát érted, a kikkel az Uralban találkoztunk volt?

— Épen azok.

Strogoff összerendült, mert veszélyeztetve hitte a szigorú inkognitot, melyet most jobban meg akart őrizni, mint valaha. A két idegen pedig felőli alakjában látta őt Feofár khán és Ogareff Iván előtt, s így tudta már, hogy nem Korpanoff Miklós az irkutski kalmár, hanem a csár futárja, ki fontos és titkos megbízással utazik a nagyherceghez. Gyorsan elhatározta magát.

— Nadia, mondá, mihelyt e két utazó a tutajon lesz, siess hozzájuk s vezesd őket hozzáam.

A jövevények valóban azok voltak, a kiknek Nadia nézte őket. Nem jó kedvűkből, hanem az események által kényszerítve jutottak a Bajkál-tó e félreeső kikötőjébe. Tomszokot még a Strogoffon végrehajtott ítélet előtt hagyva el, nem hitték, hogy ez a halált elkerülhetne volna. Ők Irkutsk felé igyekeztek, de az előttük már ismeretes harmadik hadtest előttök is elvágta a tutajt, s így a Dinka folyó és a Bajkál közé szorultak. Livenicsnájába érkezve, a kikötőt elhagyatva találták, s nem tudtak volna tovább menni, ha a tutaj oda nem érkezik. Azonnal kérték felvételüket, s készeknek nyilatkoztak annyi vitelbért fizetni, a mennyi kívántatik tőlök.

— Fizetésről itt szó sincs, — mondá az öreg kormányos. — Nálunk senki sem fizet, csak az életét kockáztatja, a tó felől özőnlő jégtorlásokon.

Blount és Jolivet urak erre is készek voltak, s így a tutajra szállottak.

Nadia, mint Strogoff kívánta, hozzájuk közeledett, s ők engedtek hívásának. Mily nagy volt meglepetésük, megismerve Nadiát, s kivált Strogoffot, kit rég holtak vélték; s mily nagy részvétök, midőn sorsát Nadiától megértették.

— Uraim, mondá Strogoff mély s tompa hangon, nem szabad tudniok itt, ki vagyok, honnan jövök s mit keresek Sziberiában. Esdve kérem önöket, tiszteljék titkomat. Megígérik-e ezt?

— Beesületszavamra! felelt Jolivet Alcide.

— Gentleman-hitemre, mondá Blount Henry.

— Köszönöm, uraim.

— Lehetünk-e önnek valamiben szolgálátára? Segíthetünk-e küldetésében?

— Inkább ohajtom magam végezni azt.

— De azok a vadak kiégették szeméit. Ön mit sem lát.

— Látok a Nadia szeméivel.

Félóra mulva a tutaj, elhagyta a kis livenicsnájai kikötőt, leindult az Angarán. Este volt, és setét. A hideg is tetemesen a fagypontra alá szállott, s erős jégmenéstől lehetett tartani.

A két hírlapíró nem hagyta el többé a Strogoff és Nadia térségét. Ezek elmondták, miken mentek keresztül.

— Ugy hiszem, mondá Alcide, az a gyáva és áruló orosz sokáig fogja viselni az ön kancsukája nyomait arcán.

— Remélem: nem sokáig, felelé Strogoff Mihály.

A tutaj, a jégtorlat által majd megakasztva,

majd előre lökve, majd a parthoz szorítva, csak nehezen s nem veszély nélkül haladtott le a folyón. A papok hangosan énekeltek imákat, a többiek halkán mormogták azokat utánok; míg a rudas emberek s az öreg kormányos fáradhatatlanul teljesítették munkájukat.

(Folyt. következik.)

Képek Dalmáciából.

III.

Sebenico és Trau.

Zárától Sebenicóig Dalmácia szigetvilágának egy részén keresztül 47 mérföldnyi tengeri ut vezet, s ki ez utat megtette, bizonyára kedvesen fog arra visszaemlékezni. Sebenico bejáratánál egész nagyszerűségben tűnik elő a sziklás part, megszakgatott, vadregényes tájával, kopár hegységeivel és csaknem délies növényzetű völgyével. A város nem közvetlenül a parton terül el; hosszú s keskeny csatorna vagy jobban mondva tengerből, mely a norvég fjordokhoz hasonlít, vezet odáig, de már mindjárt a csatorna bejáratánál élénk tűnik Sebenico városának gyönyörű panorámája. A kikötő maga nem egyéb, mint egy szép hegyi tó, melyben az említett s majdnem egy tengeri mérföldnyi hosszú, szűk s igen mély vízu csatorna vezet. A csatorna bejáratát egy kis vár őrzi. A tengerpartról köröskörül szinkor-alakulag jó magas hegységek emelkednek, s a legmagasabb csúcsok és gerincek oldalain, úgy szólva egymással szemközt ereszkednek alá a tengerpartig a városnak ódon kőházai; felettük pedig három magas orom tetején három erőd, a Szent-Anna, Szent-Giovanni és Barone áll őrt, de melyek közül az utóbb említett váraos romjaiban hever, a másik kettő pedig teljesen jó karban lévő, katonai raktárakul szolgál.

A Szent-Anna-erőd különösen érdemes a magyar utazók figyelmére. Ez képezte a régi város tulajdonképeni magvát, s mikor Kálmán király 1105-ben Dalmáciát beutazta, sokáig tartózkodott Sebenico városában. Különben az egész város meglehetősen híven megőrizte ódon-szerű színezetét, s e tekintetben is méltó társa lehet a többi dalmít városoknak, m lyeket, mint többször említettük, az ódonosság leginkább jellemez. Egy kis darab és a város is, a rég letűnt középkorból, kőben és emberi szokásokban megőrkítve s új építkezések, átalakítások által meg nem hamisítva, sőt még az újabbkori polgárosultság vívmányai által sem nagyon. A középkori parti város, melynek lakói a tengeri rablók elől a hegyoldalba vonultak, s melynek szűk utcái és magas házai bástyák közé vannak szorítva, egész szíziességében megőrizte hajdankori jellegét. Magyar királyok által épített bástyái is nagy részben még fennállanak. Van egy XV. századbéli múkinése is, egy kis román izlésű temploma, mely téglá és gerenda nélkül épült, úgy hogy még tetőzete is faragott kőlapokból, márvány- és ércalkatrészekből készült.

Sebenico némi csekély kereskedést is folytat, az ország belsejében lévő gazdag bányák adnak tápot e kereskedésnek, s azokivül a szigetek és tengermellék hegyei pompás bort teremnek. A vámnál a török karavánok megérkezése mindig élénk mozgalmat idéz elő, s az idegen utazó érdekes s festői jelenetekben gyönyörködhetik ott. Egyébiránt a város nem nagy s nem is népes; lakossága nem megy többre 4—5000 léleknél. A lakosok tulnyomó többsége római katolikus, de vannak köztök orthodox görögök is annyian, hogy a francia uralom alatt Sebenico egy görög felekezeti érseknek is székhelye volt.

Szóval Sebenico ama városok közé tartozik, melyekben örömet tölt pár napot az utazó, mert sokféle vonzereje van: festői fekvés, érdekes régi emlékek, sajtáságos népművelések, szokások stb. Fekvése hadászati szempontból is fontos; első tekintetre látszik, hogy a várost igen könnyű megvédeni a kívülről támadó ellenség ellen, mert mély öbölben fekszik, mely a tenger felől nyújt védelmet, s azokivül erődök veszik körül, melyek a száraz föld felől védelmezik. Giustiani szerint Sebenicot az uszkókok építették, kik onnan lesték a tengeri rablók hajóinak közeledését. Mikor Scardona feladatott, lakói Sebenicoba menekültek s itt önálló helyhatóságot

alapították. Később a magyarok mindegyre megtámadták a várost, mely aztán 1412-ben Velencének adta meg magát. Jobban mondva nem annyira Velencének, mint inkább az éhségnek adta meg magát Sebenico 1412. július 12-én.

Sebenico közelében vannak a Kerka festői vízesei. E folyó a várostól kissé feljebb északnyugot felé szakad a tengeröblöbe. A vízese környéke Dalmáciának legsebb tájai közé tartozik.

Sebenicótól gőzhajón alig két óra járásnyira fekszik a tengerparton Trau, a régiek Tranguviuma, szintén igen régi város, melynek több nevezetes épülete van. A várost a Bua sziget, melyről Traunak itt köztölt képe föl van véve, és a melyről a várost hid köti össze, csaknem teljesen elföldi a közeledés elől. De pár percznyi

Velence hadseregét, 1242 március 10-én ide menekült IV. Béla király a tatárok elől. A város 1322-ben Velencéhez pártolt, de 1356-ban Nagy Lajos magyar királynak önkényét meghódolt, azonban 1357-ben július 8-án mégis erőszakkal kellett azt elhódítani a velenceiektől, 1420-ban június 21-én Loredano Péter velencei tenger-nagy újból visszafoglalta s ott is maradt egészen a campo-formioi békekötésig a mikor ismét visszaküldt Ausztriához, illetőleg Magyarországhoz.

Egész Dalmáciának, mint főváros, Zára a törvényszéki főhelye s a főbbzései bíróságok is ott székelnek. Egész Dalmáciából ott gyűlnek össze a peresfelek az ítéletek föllebbezése esetén, sőt az elsőfokú bírásokodásra is az ország nagy vidékéről, Obrováczból, Kninből, Skardónából, Dernisből s még Sebenicóból is Zarába

Sebenico.

Trau.

KÉPEK DALMÁCZIÁBÓL.

hajózás után föltárl Traunak nem nagyon festői kőképe a háttérben kopár hegyekkel s az előtérben a régi várral és templommal. A várost köfal veszi körül; házai régiek s utcai szűkek és kanyargósak. Van benne egy székesegyház, három kisebb templom, néhány klastrom s egy kórház. A történeti nevezetességek székesegyházát, városházát s a köztintezteteket a magyar király is meglátogatta, mikor a mult év tavaszán Dalmáciában járt. A város nem nagy, kisebb még Sebenicónál is és lakóinak száma nehezen haladja meg az 5000-et, de azért elég élénk kereskedést folytat gyümölcsessel, gabonával, borral és olajjal, környékén pedig nevezetes márványbányák vannak.

Trau régibb története gyakran érintkezik hazánk történetével. 1108 május 25-én Kálmán magyar király e városnak többféle kiváltságokat adott. 1190-ben a magyarok itt verték meg

ájának az ügyesbajosok, s az az utazó, kinek közleményei után adjuk ismertetésünket, érdekes képet ad a zárai főtörvényszék udvaráról is, hol épen egy gyermekgyilkolási esetet tárgyalnak. Az épület ajtajánál pandurok állottak, az udvaron pedig közönös népség ült vagy állodgált, füstölve vagy pipa nélkül. Festői ruházatokban. Maga az épület a XVII. századból való s csinos velencei stílusban épült. Középen egy renaissance-kori kut áll. A földmivések, mintegy ötvenen a tárgyaló bűneset ügyében jelentek meg mint tanúk, vagy mint érdeklődők, mert Dalmáciában nagy ritkaság a gyermekvesztés. E csoportban is észlelhető volt az ország különböző vidékeinek népviselete, mely nagy eltéréseket nem mutat ugyan egymástól, de bizonyos szűk körben elég változatos.

S. L.

Egyveleg.

— A „huszár“ szó. Pesti Frigyes a „Nyelvőr“ e havi füzetében okirathelyi szemelvényeket közöl és mellesleg azt jegyzi meg: „Már ez alkalommal meg akarjuk jegyezni, hogy a huszár szó keletkezésének korszaka megelőzi Hunyadi Mátyás korát, kiről a történetírás az állítja, hogy a huszárokat ő hozta életbe. Ugyanis már egy 1403. évi, tehát Zsigmond király hosszú kormányzásának első éveibe eső oklevélben olvassuk Szerdahelyi Dersfy Márton György fiáról, hogy ő Capitaneus Huzarorum, azaz huszárkapitány volt. Az eredeti oklevél megvan a budai levéltárban.“

— A sors csapásai kegyetlenül üldözték a közelebb elhunyt Aosta hercegnőt. Alig hogy meg-

A müncheni műkiállításról.

Mennél inkább általánossá válik a meggyőződés, hogy a modern műipar izlése csak a régi jó művészi minták utánzása és újjalakítása által emelkedhetik ismét: annál szorgalmasabban gyűjtik a mult idők kincsét műipari és történeti muzeumokba vagy ideiglenesen műtörténeti kiállításokon a közönség elé állítják.

Minő hathatós eszközök az ily műipari muzeumok és történeti műkiállítások egy ország műiparának emelésére, arra legszólóbb példák: Anglia, hol a híres South-Kensington muzeum az egész műiparnak új helyes irányokat nyitott, és Ausztria, hol a császári osztrák muzeum rendkívüli sikerrel ugyanazt a szerepet vitte, úgy hogy az 1873-ik évi kiállításon szárazföldi versenytársainak majd kivétel nélkül túltett.

A bécsi kiállítás bennünket is fölrázott tételességünkkel és akkori lelkesedésünk gyümölcse az ügyességgel és izléssel összeállított műipar-muzeum és izlésünk javulásáról tanuskodik az idei május havában rendezett műkiállítás nagy-mérvű pártolása.

Németországban is, hol e mozgalom már korábban megindult volt, a bécsi kiállítás erősebb tevékenységre buzdította a szellemeket és ez üdvös mozgalom első nevezetesebb eredménye a Münchenben az idén megtartott német műkiállítás volt.

E szép vállalatnak kettős célja volt. Egyik, megmutatni, hogy mit létesített a mult évszázadokban a német művészi szellem művészetben és műiparban, és számot adni arról, hogy az eddigi erőlködések mennyire voltak képesek azokat ismét régi előképeik magaslatára emelni? E szerint a régi műveket mindenünnen összegyűjtötték és a régi mellett újabb művészek műveiből modern kiállítást rendeztek.

A régi művészet ez alkalommal is győzedelmes volt az epigonok fölött. A kik csak látták a müncheni kiállítást, mind megegyeznek e véleményben, bár elismerik, hogy sok örvendetes jelenségre lehetett találni az újabb művek osztályaiban is.

Különösen pedig dicsérték az egész kiállítás berendezését, mely nem volt olyan raktárszerű egymás mellé helyezése a tárgyaknak, de száznál több kisebb-nagyobb helyiségben, minden egyes tárgyat arra a helyre raktak, mely rendeltetésének megfelel.

Igy nem holt dolgoknak végnélküli sorait és tömegeit látta a vendég, de minden egyes kisebb-nagyobb szobában összhangzatosan ható kedélyes lakrészen találta magát.

S ez összhangzatos nemcsak a színekben és helyes méretekben vitték keresztül, de a műstíl következetes alkalmazásában minden falra, minden tárgyra, melyet egy ily szobába helyeztek. Egyike a legsikerültebbeknek e szobák közül az volt, melyet Seidel müncheni építész 16-ik századbéli német izlésben állított össze. Alig képzelhető kedélyesebb kis hajlék, mint a minőt itt ez ügyes mester élénke varázsolt.

A fehérvakolatú csupasz falakat ember-nagyságnyira sötét tölgyfa táblák burkolják és e burkolat fölül parkányval záródik, melyen díszedényeket helyeztek el. Ezek fölött köröskörül díszes keretekbe foglalt arcképek, az ösök képei, függnek.

Nem hibázik a szögletben a kályha, az a butor, mely leginkább felkelti bennünk a kellemes, kedélyes együttlést és nyugalom érzését, fiókjai domború díszekkel ékeskednek, zöldre festve és fénylő mázzal vannak bevonva; s ott van mellette a pad, melyen hideg téli esteiken a család legidősbjei foglalnak helyet; a pad szintén cserépből való és lábai díszes oroszlán-főkébe végződnek. Az ablak széles és táblái olmos keretekbe foglalva, mellette díszes vassodro-

nyos köbölből dús repkény-cserje vonul föl az ablak széle körül.

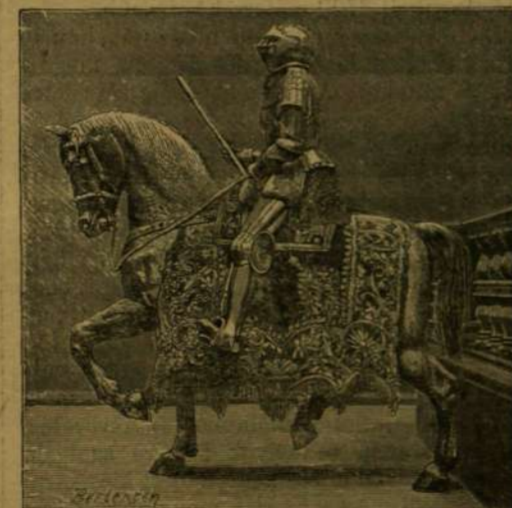
Az asztal, a székek, a terítő és a rajta álló poharak és edények, mind a régi idom szerint készültek, és nem hibázik se a nehez bőrből kötött háztartási napló, se a szélesnyílású irredvtartó, se a fali kalendárium; a tulsó oldalon pedig a csinos idomu mosdó-edény és a tarka szövöttei törülköző, a kis szoba mindannyi sajátos vonásai. Végül teljessé teszik az egésznek hatását a kályhával szemben lévő erkély, mely köröskörül színes üvegtáblákkal van az utca felé elzárva.

Egy egész sor ilyen teljesen bebutorzott szoba mutatja be nekünk az újabb mesterek képességét, és nem egyszer dicsérni kell őket, hogy a régi kor emlékeit oly ügyesen tudták utánozni és felhasználni céljaikra.

Csakhogy ilyenkor minduntalan a „rég jó időkre“ vagyunk emlékeztetve és az utánzásoktól mindig szívesen az eredetiekhez, a mintákhöz térünk vissza, minőket a müncheniek „Őseink művei“ czime alatt oly nagyszerű és változatos mennyiséggel az üvegpalotájukban egyesíteni bírtak.

XVI. századbeli szoba.

V. Károly császár fegyveres öltönye.

Egyesítve volt itt magánbirtokból, egyházból és muzeumokból mindaz, a mi e czímen fontossággal bírt; segítségül hívták a szomszéd Ausztria németajku részeit is és nem egy német eredeti díszműtől a gazdag angol gyűjteményekből e célra készítesen átengedve.

Csak így lehetett a nürnbergi, augsburgi, ulmi és egyéb német iparos városok középkori fénykoráról oly élénk és díszgazdag képet nyújtani, mint ez alkalommal történt.

Sok híres darab, mely így rokonneműk társaságába került, s mely azelőtt olasz mag francia eredetűnek tartott, most augsburginak vagy nürnberginek bizonyult. Áll ez különösen sok díszfegyverre, melyet a fegyverek készítésében oly híres Milanónak tulajdonítottak és a melyek most német eredetű műveknek bizonyultak.

Igy Károly porosz herceg híres fegyvergyűjteményéből sok ily díszfegyverzet volt kiállítva, melyek sorából V. Károlyt fényes művészi kivitele miatt előbb olasznak hittek. Adjuk a nagypompájú fegyveres öltöny sikerült rajzát. A fegyverzet természetesen szépalaku löszoborra van helyezve, s a nyereg, kengyelvas,

lótakaró és szerszám vagy eredetileg is V. Károlyé volt, vagy abból a korból való. Mintha csak embert rejtene magában a díszesen aranyozott és cizellirozott páncél és sisak, úgy fogják a vaslemezü keztyük a kormánybotot és a gyeplőt. Szintén V. Károlyé volt a koronás sisak (I. czikkünk élen) az augsburgi székesegyházi kinestárból, mely művészi kivitelben, nevezetesen a fölület díszítésében, cizellirozásában és a kirakott ékességek szépségét tekintve a legsebb milánói művek előtt sem hátrál.

Károly királyi herceg híres gyűjteményén kívül még a drezdai gazdag fegyvertárból is voltak diszpeldányok, melyek főhangon hirdették a német fegyvergyártók hajdani dicsőségét.

Ép oly gazdagon, mint ez, képviselve voltak a hajdani műipar sok egyéb ágai is, és csak úgy mint a mi kiállításunkon, Münchenben is az egyházak kincseshárai tulletek minden egyéb köz- és magántárolakon.

A müncheni kiállítás a mult hó elején, közel négy hónapi tartam után ért véget és máris halomra nő a róla írt czikkék sora, melyek majd egytől-egytig magasztalják a németek egykori dicsőségét és német alaposággal bizonyítják a haladás szükségességét.

A jövő fogja legjobban bizonyítani, nem üres szavak voltak-e e czikkék és könyvek, és fogja-e a németek politikai emelkedése a műipar emelkedését is maga után vonni, a minek jelei a németek saját vallomása szerint eddig csak szörványos ut mutatkoztak.

l. f.

A szent-gothardi vasut.

(Biasca-Flüelen.)

Az alpok bevehetlen várát képezik egy örök szabad államnak, Svájcznak. Olyan bástyák ezek, melyeket a történelem tanúsága szerint, még csak kevés hadvezérnek sikerült át lépni. De nemcsak bástyák, hanem folytonosan egybefüggő erődítményei a természetnek, melyeket egyenként kell annak elfoglalni, a ki az egészet akarja.

E saslászkát a szabadságnak, egy valóban szabad nép választotta hazájául; mert a magas bércek fiával már vele születik a szabadság érzete. Pedig ez az érzet nagy tetteknek emelttyüje, ez tette Görögországot naggyá és hatalmassá, ez volt a római respublika legerősebb támköve.

Svájcz nem megy nagy haderőkkel hódítani, mert kicsiny nemzet, alig harmadfélmilliónyi; s csak függetlenségét akarja megtartani. Erre nézve iparát fejleszt, mely semmiben se legyen külső országok kegyétől függő.

Kereskedelmi törekvéseiben nagy akadályul szolgálunk ugyan a tömör bércek, melyek alig-alig adnak egy-egy keskeny kocsi utra helyet; de hát mire való a függetlenség befolyása alatt föltámadt akaraterő és vállalkozó szellem, ha minden akadályt, mely nagy czélok elérését gátolni akarná, el nem tudna maga elől seperni?

Valóban csak így magyarázható meg, hogy a maroknyi nemzet oly óriási tevékenységet fejtett ki iparának növelésére. Az ország minden részét vasutak szedelik, tavain gőzhajók eveznek, vizeit mesterséges medrekbe szorította és munkára használja fel. Ugyannyira, hogy ha Athent a klasszicizmus hónapján lehetett nevezni, akkor Svájcz maga a megtestesült technika.

Közönséges járművekre való utjai régtől híresek. A szövetségének figyelmébe még a legapróbb részletekig is kiterjedt, úgy hogy az ottani utépítési törvényeket és szabványokat bármely állam használni válassza magának mintaképül. Különös nevezetességnek örvendek azon utjai, melyek Felső-Olaszországot kötik össze Svájcz belsejével.

Ezek az utak sziklába vágott ösvények, melyek szédítő mélységek fölött a hegyek oldalán tekervényesen húzódnak az alpok magas régióiba, a gletscherek örökös hazájába, s legtöbnyire valamely hegyi patak vagy folyó szakadékos völgyében vonulván, sokszor hajmeresztő magasságban építettek hidakon szelik át a sziklatorkolatokat.

A legnevezetesebbek között a bernáthegyi, a Simplon-ut, a gothard-hegyi, a lukmani és a splügeni, melynek egyik része a „Via mala“ nevezet alatt ismeretes.

A szent-bernáthegy-i ut a Aosta-völgyet köti össze Savoyával. Ki ne hallotta volna híret a bernáth-hegyi kolostornak, hol annyi utas (évenként 10,000) és annyi szerzeteslen fordult meg, s élelemmel és szállással látattat el ingyen. Most már nem szerzetesek, hanem maga a állam gyakorolja benne a felebaráti szeretet érejét. Ez az ut csak gyalogosok számára való, kocsin rajta közeledni nem lehet.

A Simplon-ut Domo d'Ossolától Brigig vizs. Ezt I. Napoleon építette. Roppanó hegy-szakadékokon és tágongó mélységek fölött épített hidakon át halad a Tosa völgyön.

A lukmani ut Bellinzonától Churba vizs, míg a splüeni Colicootól szintén Churba vezet. Mindezek oly hegyi ösvények, hogy leírások egy-egy kötetet venne igénybe és magasztalások még akkor sem érne véget, oly gyönyörű tájakokat hasitnak át.

Ezek helyett a szt.-gotthardi utat kívánjuk néhány sorban vázolni, mint melyen, illetőleg mely alatt a szt.-gotthardi vasut fog átvonulni.

A szt.-gotthardi ut, mely Bellinzonától, Biascán, Giornico, Lavorgon, Faidon, Airolon, Andermatton Göschenen-en, Amstegen át Fluelenig terjed és a Vierwaldstätti tó mellett a híres Rütli közelében végződik.

A Szt.-Gotthardon keresztül már régebben, még a gallok és rómaiak idejében volt ut, de csak 1820-ban kezdték azt Uri és Tessin kantonok a mai jó állapotba hozni. Tizenkét esztendőig tartott az építés és csak Uri kantonnak magának 1 1/2 millió forintjába került.

Az ut átlag 22—25 láb széles és az ujkor technikai műveinek egyik legkitűnőbbje. A földút a Szt.-Gotthárd meredeksége folytán csak kisgyőző vonalban lehetséges. Különösen a déli oldal, Airolo felé igen meredek, úgy hogy a számos forduló mellett is csak 6 százaléknál eséllel lehetett az utat építeni.

Az északi oldalon, Göschenenig kicsiny az emelkedés, de innen a Schöllenen sziklahasadékján az urni barlangig, továbbá a Hospitálól a 3000 méter magasságban fekvő csucspontra 7 egész 10 százaléknál. Könnyen elképzelhető, hogy e magas légkörben a természetiek zord-ságával sokat kell küzdenie az utasnak.

Tavaszzal van is olyan idő, midőn a hóviharok és lavinák miatt a szt.-gotthardi uton közlekedni nem is lehet. Ilyenkor Svájc el van vágva Lombardiától, mert a gotthardi ut képezi a legjárhatóbb közlekedési vonalat e két ország között.

A gotthardi hegység tulajdonképen egy nyereg a magas csucok között. Tájéka, zordon-ságában fonséges és borzasztó egyszermind a rónák lakói előtt, mert itt nincs fű és fa, csak kopas és sivár sziklák meredeznek az ég felé, zuzmarával és jéggel fódve. Az ut mellett jobbra, balra oly hegyes csucok emelkednek, melyek mindegyike meghaladja magasságra nézve a mi híres lomniezi csucsunkat, és mégis alig szől róluk a földleírás, mert ki is győzné a még magasabbak mellett ezeket is elszámolni.

Itt csak némelyeket sorolok föl, hogy fogalmunk legyen azon rengeteg hegységről, mely alatt a világ legujabb, és már nem tudni hányadik csodája: a szent-gotthardi alagut furatik.

A körülbelül huszonkét kilométernyi hosszú szt.-gotthardi hegységen csak 2850 méternél (9000 láb) magasabb csucs is tiz van; ezek között a Galenstock és a Krispalt a 3166 méternyi (10,000 láb) magasságot is meghaladja. Ezenkívül nevezetes még a Mutthorn 3024 méter, a Badus-hegy 2902 méter, — melynek gletschereiből ered a Rajna, — a Pisciera 3134, a Fibbia 3087 méter magas.

A Galenstock gletschereiből ered a Rhone, mely Franciaországon át jut a Földközi-tengerbe. Ugyane hegységéből ered a Reuss, egy tengerszemből hevén származását; és az olaszok folyója: a Ticino.

A vízviszonyok, nem számítva ide harmincz tenger-zemet és több hegyi patakot, tehát félelmesen nagy mérvűek, és igen nagy bátorsággal kellett annak bírnia, ki e hegy alatt egy 14,920 méter hosszú alagut építésére legelőször gondolt.

És e gondolat mégis életre való volt, mert a megvalósuláshoz közeledik. A roppanó kötésekkel egybekötött vasut létesítésére sok tényező közreműködött. Ezek között a fő mindenesetre az volt, hogy Svájc érezte az összeköttetés hiányát a közeli Földközi-tengerrel, már pedig

egy oly ország, hol minden kéz a munkát keresi és az ipar annyira kifejlődött, nagy hasznát veszi a tengerrel való összeköttetésnek. A szövő iparhoz való selyem és gyapot, melyre Svájcnek legnagyobb szüksége van, vagy Hamburgból, vagy pedig Triestből, Bécs felé hozatott be. Mindent kétszeres árban kellett és kell még most is fizetnie; azért olyan vasutat akart építeni, melyen 6 legyen az ur, és ő szabja meg rajta a tarifákat, azonkívül a transito forgalomnak is utat nyisson saját területén.

E végre három-féle vasutert forgott szőnyegen: a colico-churi, a bellinzona-churi és a bellinzona-flueleni. Az első splüeni, a második lukmani, a harmadikat szt.-gotthardinak is nevezik a hegyzorosok szerint, a melyeken átvezetnének. A splüenit és a szt.-gotthardit engedélyezte is a szövetség-tanács; de előnyre a szt.-gotthardi kapott, míg a splüeni csak a reménység számára maradt fenn; mert a splüeni a Boden-tó felé vezetne, tehát az osztrák határhoz, ott pedig a vorarlbergi pálya, ha egyszer kiépül, versenyezhetne vele; míg a szt.-gotthardi, Svájcnek szívébe hatol be és az ország forgalmi politikájának jobban megfelel.

Világjelentősége e vasutnak különben az lesz, hogy Genuát a legrövidebb vonalban fogja összekötni Hamburggal. E módon minden esetre nagy csapást fog mérni Triest tengeri kereskedelmére. A szomszéd hatalmak belátván a gotthardi vasut nagy befolyását, azt subventionálták. 1869 október 15-én Svájc és Olaszország között szerződés jött létre, melyhez 1871 október 28-án Németország is hozzájárult, e nemzetközi vonal építését illetőleg. A szerződés értelmében Olaszország 40 millió, Svájc és Németország egyenként 20 millió frankot adnak egyszer mindenkorra az építőtársulatnak. Azonkívül Württemberg, Baden, a porosz bányahatóságok és néhány rajnavideki vasut is ajánlkozott segélyt nyújtani az építéshez.

A subventio megállapítása után egy hónapra már megalakult a szent-gotthardi vasutársulat, és első teendője volt a főalagut kiépítésének biztosítása.

Az Airolotól Göschenenig tervezett alagut 14920 méter, tehát az eddig pártatlan Mont-Cenis alagutnál 2700 méterrel hosszabb.

De nemcsak a rendkívüli hosszúság, hanem a hozzáférhetlen hegyes vidék is igen megnehezíti a munkát. Az alagut szája Airolonál 1145 méter magasban van a tengerszin fölött, Göschenen-nél pedig 1109 méternyre. Az alagutban a vasutnak legmagasabb pontja 1152 méter. Ha már most a gotthardi kocsit magasságát veszszük, a mi 2113 méter, akkor kitűnik, hogy az alagut fölött még 963 méter magas hegy van, a mi 3033 lábnyi magasságot tesz, vagyis annyit, mintha négy Gellért-hegyet tenénk egymás fölé.

Az alagutnak ily nagy magasságban való fekvése nagy akadálya a bator építkezésnek, különösen az airoloi oldalon, mert a vízvezetés, a légszűrités és a műhelyek részére szolgáló telket úgy szólván erőszakkal kellett kicsikarni a természetől, mert a sziklák még annyi helyet sem engedtek, hova a rövidke airoloi állomást be lehetett volna ékelni.

Az építési vállalkozónak mind e körülményeket előre kellett fontolóra vennie, hogy ajánlatát benyújtsa; és mégis többen pályáztak. A monteiseni alagut építő, a „Societa Italiana“ is pályáztak, és ők minden esetre legjobban tudták, hogy mire vállalkoznak; de nem ők nyerték el az építést, hanem Favre, genfi vállalkozó.

Favre késznek ajánlkozott 1872 aug. 7-től számítható nyolcz év alatt kiépíteni az alagut, folyó méterenkint 1400 forintért; holott a monteiseni alagut 14 év alatt lett csak kész és méterenkint 2600 forintba került.

Azóta négy év telelt, de a négy évre eső quota még nincs kifurva, mert az alagutra tóduló víz igen megnehezíti az előhaladást. Favrenek tehát ugyan csak kell iparkodnia, hogy a határidőre kész legyen, mert különben napoként 5000 frankja bájna meg két hónapig, ezentul pedig 10 ezer frankja a késedelmet.

A furást a társulat már megkezdte, midőn Favre a munkába belefogott, de azért a légszűritő gépek fellállításáról, a műhelyek építéséről ő neki jutott a gondoskodás. Airolonál történt meg először a berendezés.

A hosszú alagutba a tiszta levegőt gépekkel kell behajtani, mert aknák nincsenek a roppanó magas, hegy miatt, hogy az alagut magától szellőzhessen.

De a sűrített lég még a furógépek hajtására is kell, mert gőzzel, füsttel, a különben is: rossz levegőjű tárnakban, dolgozni nem volna lehetséges.

A légszűritő szivattyukat turbinák hajtják, melyeknek víze hegyi patakokból, külön e célra készített csatornában vezetetik turbinákhoz. A furógépeknek többféle fajtát használnak, és e tekintetben a monteiseni alagut furásánál tett tapasztalatok igen megkönnyítették a munkát, úgy hogy Favre reményli, miként a furók folytonos tökéletesítése által elérheti 8 év alatt célját, ha eddig hátra maradt is a nagy vízfakadás miatt, a mi minduntalan akadályt vet a munka elé.

Voltak olyan helyek az alagutban, hol másodpercenként 456 köbláb viz folyt le, a mi körülbelül 253 akó. Ily sok vizet eddigelő egy alagutban sem találtak.

A gotthard-hegyi alagut most a mérnökök Mekkája, mindegyik akarja látni az e roppanó műnél alkalmazott eljárást, és közülök többen erősen fejtetik, hogy az elfogadott építési rendszer (a belga) mellett a 8 évi határidő alatt nem lesz kész az alagut.

Még csak az volna megemlítendő, hogy az alagut maga egyenes vonalu, leszámítva egy kis görbület mindjárt az airoloi állomásnál. Airolo felé azonban két szádája lesz, egyik a görbületnek, a másik az egyenes meghosszabbításában, a könnyebb iránytartás végett; a mi bizony ily hosszú földalagnál, a hol még aknák sincsenek, nem valami könnyű dolog. És ha a két végről egymás felé haladó bányászok pontosan össetalálkoznak, úgy ez a mérnöki tudományak és pontosságuk kitűnő vívmánya leend, és szerzőjét dicsőíteni fogja.

A főalaguton kívül még 92 más alagut lesz a gotthardi vonalon, melyeknek hossza a gotthardiéval együtt 39,346 méter, a mi az összes vonalnak majdnem hetedrészét képezi.

Ezen számok ekesen beszélnek mind ama nehézségekről, melyekkel az építőknek meg kell küzdeniök. De ha majd végig fognak robogni a vonatok, az eddig ugyszólván járatlan sziklák között, az építők elfeledik fáradalmaikat a siker fölötti örömlükben. Svájc maga pedig megelégedéssel nézheti majd kereskedelmének gyarapodását, és a sok utast, kik a bércek e szép hazáját seregestől fogják bejárni, nyomonkban a megélhetés mindennemű eszközeit hagyván a bator és vállalkozó szellemű nemzetnek.

Posta Sándor.

Sok zaj — valamiért.

Karcolat.

Két beszéd volt a beszéd tárgya az elmúlt héten. És pedig annyi beszéd tárgya, hogy nem igen mutatható az ujbabkori beszédek közt egyet is, melyről többet, vagy csak annyit beszélt volna is a világ.

Az egyiket az angol premier mondta, Disraeli, vagy is lord Beaconsfield, mivelhogy tudni való, hogy az angol királynő lordja tette Disraelit a miatti halálból, hogy Disraeli őt császár-növ tette — Indiában.

Tehát a londoni lordmayor beigtatási lakomáján tartotta Beaconsfield azt az emlékeztetés felköszöntést, melyre összecsendült a pohár mindenütt a világon, a hol újságot olvasnak s vannak még a békének és igaz ügynek jó barátai.

A hosszú beszédet közölték a politikai lapok, s mi csak legnyomatékosabb szavait idézzük e helyen: „Anglia — ugymond az angol első miniszter — Anglia békét akar. De ha háborura kerülne a dolog: egy állam se lenne arra úgy elkészülve, mint Anglia. Anglia, ha fegyvert ragad, csak az igaz ügy védelmére ragadja fel; de azután nem is teszi le addig, míg azt az igaz ügyet diadalra nem vezette.“

Képzelnémi, minő hatást tettek e férfias, határozott szavak olyan hatalmas állású ember szájából, minő a britt birodalom első hivatalnok. A táviró elvitte őket a szelírsza minden irányában s legalább is azt lehetett hinni, hogy ettől az erélyes hangtól minden

támadásra készülő vadállat ijedten meglapul és behuzza a farkát.

Szerencsétlenségre a medvének nincsen farka, a mit behuzhasson, s így történt, hogy Beaconsfield lord hangjára már másnap megérkezett a vizsga — Moszkvából.

A moszkvai neme ség és képviselőtestület tisztelő, bizottságának mondá a minden oroszok czárja: biztosan hiszi, hogy számíthat minden orosz vére, ha arra kerülne a dolog, hogy a szláv testvérek követeléseinek békés uton érvényt szerezni nem lehetne, s szavának gyvereikkel kellene súlyt adni.

E szavakat a muszka ép oly lelkesedéssel fogadták, mint az angol premierét a többi Európa, s most arra az érdekes látványra virradtunk, hogy a földkerekség két legnagyobb birodalma szembe száll, s az angol oroszlan és a muszka medve — farkasszemet néz egymással.

A mint a helyzet ma áll, szinte lehetetlen elképzelni, hogyan meneküljön ki Európa békés uton a bonyodalomból. Általános a hit, hogy a keleti kérdés gordiusi csomója úgy össze-vissza van kuszály, hogy csak egy Nagy Sándor kardja fogja megoldhatni, azzal, hogy ketté vágja.

Szerencsére a muszka czár nem Nagy Sándor, csak — II. Sándor.

Eddig az volt neve, hogy a „béke-czár“. S valóban olyannak is mutatta magát, hogy szinte meg lehetett bízni békés hajlamaiban. Úgy beszéltek róla, mint Oroszország egyetlen befolyásos emberéről, ki a béke hive. A többi mind háborupárti.

S a béke egyetlen orosz hive mind ez ideig valóban kemény módon tartotta magát a háborus áramlatokkal szemben. Mindjárt trónra lépése a krimi hadjáratot befejező béke megkötését eseti együvé, azóta Oroszország mindig a legóvatosabb várakozó állást foglalta el. Se az osztrák-olasz, se a porosz-osztrák háboruba nem kívánt beavatkozni, hogy boszut álljon Ausztrián azért a „világot ámulatba ejtő hálátlansággért“, melylyel őt a krimi hadjárat alatt cserben hagyta, s a francia-német háboruban is csak neki volt köszönhető, hogy a hadjárat csak ama két országra szorított; mert hogy a mi monarchiának akkor a francziának nem rohant segítségére, bizony nem annyira a mi diplomataink határtalan bölcsességének, mint annak tulajdonítható, hogy sakkban tartott bennünket a békeczár.

De nemcsak ily válságos pillanatban, hanem a rendes időkben is sokszor megmutatá a czár, hogy barátja a békének, s szükségének tartja azt, hogy birodalmát bensőleg erősítse, s bármint mondjanak is fölé, azt az érdemet nem fogja elfeledni a történelem, hogy ő volt az, ki elég későn ugyan, de mégis egyszer birodalmában a jobbságügyi intézményt eltörölte. Szóval a „béke-czár“ mindekké megérdemelte nevét, s mindent elkövetett, hogy azt megörizze.

Most azonban, mintha mellé ütött volna le a szibériai istennyila, kapja magát s egyszerre sarkon fordul.

Legközelebb a hírlapok szerint ekkép nyilatkozott egy tekintélyes államférfi előtt: „Most már belátom, hogy a trónörökösnek (a ki a háborupárt feje) igaza van. Ha mindjárt rá hallgatok, már vége lenne az egész komédiának, míg most a nagyhatalmak azon vannak, hogy az elejétől is visszatartassanak.“

Hja, tempora mutantur.

A harezai készülődések nagyságáról mesés dolgokat írnak. Déli Oroszország egy táborhelyhez hasonlít. Seregek összpontosultak, sánczokat hánynak, a partvidéket erősítik, a várakat felszerelik, tábori táviradkat és a főbb vonalokon élelmezési állomásokat állítanak, s hir szerint a déli hadsereg 450,000 ember, míg egy másik sereg a Visztula körül csoportosul 350,000 emberrel.

Ezzel szemben Törökország is megteszi a magját. A szeb és montenegroi határon álló seregét annyira lepasztja, hogy az csak sikeres védelmet folytathat ezután, de nem támad: a Duna és a tengerpart erősségeit felszereli, s két

nagy táborot állít fel: Sumlában és Kisázsia keleti szélén Erzerumban.

Anglia szinte igazat látszik adni minisztere szavainak. Rövid időn 21 zászlóalj gyalog, 8 ezred lovas és 80 ágyú fog kikötni a török partokon s mozgásba hozza félelmetes tengeri hadát.

Szörnyű egy színjátékunk nézünk tehát elébe, melyről még nem tudhatjuk, nekünk is nem jut-e szerep? Nézők leszünk-e csupán, vagy meghinak a traktúra minket is, s ha meghinak, melyik minőségben hinak meg: vendégnek-e, a ki transzírni segíti a pecsenyét, avagy pecsenyének, melyet a vendégek transzírznak fel?

Már akár hogy lesz is, nézünk elébe, s abban a legrosszabb esetben is, ha pecsenye leszünk, annyit már tudunk, hogy kemény egy pecsenye leszünk, melybe sok fenekedőnek törhetik bele bieskája, meg a foga.

Az orosz czár beszéde felmerült a magyar képviselőházban is, Halfy Ignác intézett iránta a kormányhoz interpellációt. Hiába mondá neki egy nappal előbb Wahrmann Mór. „Ugyan te Nácsi, hadd el. Az a muszka czár nem törődik vele, hogy te mit beszélsz. Légy hát büszke magyars te se törődjél vele, hogy ő mit beszél, — de nem használt a kapacitáció. Az interpelláció megtörtént, s a hét pénteken adott rá választ a miniszterelnök.

Hanem attól Halfy Ignác alkalmasint semmivel se lett okosabb.

Junius Brutus.

Irodalom és művészet.

— A „Budapesti Szemle“ november-decemberi száma már kikerült a sajtó alól s e napokban küldetik szét az előfizetőknek. E füzettel már a Gyulai Pál szerkesztése alatt újra kezdett folyamatból is négy évi jelent meg s 12 kötetre menő értékes olvasmányt foglal magában. Alkalmunk volt a sajtó alól kikerült utolsó füzetet is látni, melyről közelebbi számunkban már szólni is fogunk; addig is megemlítünk annyit, hogy a megelőzőkhez méltán csatlakozik. Ebben a füzeten jelent meg Léva Józsefnek mai számunkban mutatványul közölt költeménye is. Mint értesülünk, a szerkesztő Gyulai Pál és a kiadó Ráth Mór között ismét létre jött a megegyezés s így a „Budapesti Szemle“ az 1877-ik évben is az eddigi alakban és Ráth Mór kiadásában fog megjelenni.

— Az „Athenaeum“ kiadásában megjelent: „A magyar örökösödési jog és az európai jogfejlődés.“ A magyar tud. akadémia által a Sztrókay-díjjal koszorozott pályamunka. Irta Zlinszky Imre, kir. ít. táblai bíró, az akad. lev. tagja. A nagy gondalal írt mű az akadémia által kitűzött következő pályakérdés megoldásáról szól: „Fenntartandó-e, tekintettel sajátlagos viszonyainkra, az ősi és a szerzett javak közötti különbség az örökösödésnél, s ha igen, mily alakban?“ Szerző e kérdést a magyar örökösödési jog s az egész európai jogfejlődéssel összekötve tárgyalta, s ez által igyekezett a megoldásra vezető utat feltalálni. Ára a 24 nagy 8-rétű ivre terjedő munkának 3 frt 50 kr. — Ugyancsak az Athenaeum-nál két külföldi regény jelent meg: „A kis grisette“, Sand Georgetól, fordította Csukássy Józsefné (ára 80 kr.) és „A rémes titok“, írták Belot Adolf és Dautin Gyula, fordította Sasvári Armin, két kötet, ára 2 frt. — Továbbá egy rőpirat: „Néhány szó a budapesti magyar kir. egyetemi könyvtár rendezése és czimára ügyében“, írta dr. Horvát Árpád, egyetemi tanár s az egyetemi könyvtár igazgatója, a következő jellegű: „Pour l'honneur du drapeau.“ Ára nincs kitéve.

— A „Magyar könyvesház“ — ban Aigner Lajos ez olesó füzetes vállalatában négy új füzet jelent meg egyszerre. Ezek: 1. „Enid.“ Tennyson királyidylje, fordította Csukássy József. 2. „A két Kisfaludy“ irodalmi tanulmány, írta Szana Tamás. 3. „Az óra.“ Turgenjev elbeszélése, fordította Csukássy Józsefné. 4. „A szív örvényei“ két költői beszély („Béla regénye“ s „Egy hervadás története“) írta Várady Antal. A füzetek ára 20—20 krajczár, kivéve Szana tanulmányát, mely kettős füzettel képez s így ára 40 kr.

— Kautz Gyula második kiadásban sajtó alá készíti a „Politikai tudomány kézikönyve“ című munkáját, miután annak első kiadása másfél év alatt teljesen elfogyott.

— „Az Ebers-féle orvosi papyrus.“ E czim alatt jelent meg az Eggenberger-féle könyvkereskedésben egy tanulmány, melyben az Ebers által közölt adatok felhasználásával a régi egyiptomi orvostudomány van ismertetve. Irta idősb dr. Purjesz Zsigmond. A füzet ára 50 kr.

— „Az építő művészeti stíl fogalma“ czim alatt jelent meg Ney Béla építész s műegyetemi magántanártól egy értekezés, mely Lafite és Elsner bizományában 40 kr-ért kapható. E rőpirat általános elveket s jellemzéseket tartalmaz, s végül a mellett küzd, hogy az építészetben a régi styleket alkalmazni s egy új stíl felülcsúszását megakadályozni többé lehetetlen.

— A „Fiatal nők utmutatója“ czimen, kemény borítékba kötött, csinos könyvecske jelent meg dr. Schulhof Jakabtól, Grill Károly könyvkereskedésében. Hasznos segédkönyv oly fiatal asszonyoknak, kiknek saját személyök és kisdokok egészségére különösen kell vigyázniok. Ára 1 frt.

— Szántó József „Jogásznaptára 1877“ — re már elkelt s a szerző egy második kiadást is nyomtatott. Ez a kiadás épen úgy van kiállítva, mint az előbbi, palatáblával s csavarirántartóval. Kapható bizományban Tettey Nándornál, ára 1 frt 20 kr.

— Folyóiratok. A „Magyar Könyvszemle“ — ből, melyet a muzeum könyvtára ad ki, most jelent meg a szeptember-októberi füzet. A rendes könyvjegyzéki rovatokon és vegyes közléseken kívül egy tanulmány van benne Szilágyi Sándortól „Szamosközy történeti műve s annak eredeti példányá“ — ról. — A „Szászdok“ ez évi 9-ik füzete megjelent, s egybekel mellett Botka Tivadartól „Családtani bonyodalom“, Salamon Ferenczről „A magyar haditörténethez a vezérek korában“ czimú értekezéseket tartalmaz.

— Új vállalat. A budapesti egyetem tanári karának több tagja egy érezhetőbb szükségnek akarván segíteni: „Egyetemes philológiai közlöny“ kiadására vállalkoztak. E folyóirat általában mind ama nyelvek s irodalmak tanulmányának akar rendelkezésre állni, melyeket az egyetemen s a középiskolákban tanítanak; de a legnagyobb szükségét tartván szem előtt, főleg a görög, latin, magyar, német és francia philológiának akar ismertető s nyomozó segéde lenni. A közlöny januárban indul meg, s a szüneteket kivéve havonként háromviny füzetekben fog megjelenni. Előfizetési ára egy évre 5 frt; az előfizetési díjak az akadémia könyvkiaold hivatálaba (az akadémia bérházában) Knoll Károlyhoz küldendők.

— Új zeneművek. Táborczy és Parschnál megjelent: „Soldosné kedvelt dalai.“ Énekhangra zongora kísérettel alkalmazta Erkel Gyula. Ára 80 kr. — Pirnitzer Frigyesnél megjelent: „Oh! ma charmante.“ Románcz Hugo Viktortól, zenéje Greger Emiliától. Ára 75 kr.

— A nemzeti színházban e hó 15-én egy francia színművet, „Az idegen nő“ címűt mutatták be először, s leszámítva a némely hosszadalmas helyei által meg-megszakított érdekeltséget, a közönség jól fogadta. Fő előnyei e darabnak Dumas szellemű előadása, s a bizár tárgy feldolgozása. Dumas e színműve is a házasság drámája s hősnője egy fiatal nő, Septimons hercegnő, egy gazdag kereskedő leánya, kit a herceg csak azért vett nőül, hogy adósságait kifizethesse, s mikor ez megtörtént, nem gondol semmit néjével. A darab alap-eszméje az, hogy a nőnek szeretet képezi világát, s ez itt két különböző természetű nőben van bemutatva: a hercegnőben, ki Páris finom légkörében növekedett s él, és egy amerikai nőben, Mistres Clarksonban (ez az „idegen nő“), ki rabszolga szülőkől származott, s magát is mint rabszolgát adták el, körülbelül úgy, mint a hercegnőt is eladták férje hercegi rangjáért. Septimons hercegnő a családi életben nem találja meg a szeretetet, Mrs Clarkson pedig sehol, noha bekalandozza a félvilágot. De akármily különböző lények is, akármennyire másképp viszonyok közt élnek: szívóknak szeretet kell. A hercegnő meg is találja ezt, míg a szenvedélyes „ide-

gen nő" hiába keresi és hiába akarja erőszakosan is elérni. Sok valószínűtlen van e darabban, például az idegen nő jellege, mely abból áll, hogy az egész világon meg akarja bolygolni, a mért a rab-szolga-vásáron elszakították tőle édes anyját. Hanem Dumas a tulzásokat is szellemesen adja elő, s megnyeri a közönség érdeklődését. Az „idegen nő” különöz alakját Felekiné asszony játszotta, művésze egész erejével. A másik nőt pedig Helvey Laura k. a., ki e szép és hatásos szerepben sok szerencsével mutatta be tehetségét, jóval nagyobb mértékben, mint eddig akármikor. Zajos és sok tapsot kapott. A többi szerepek közül nem volt mindenik úgy kiosztva, a hogy kellett volna, s az első előadásból kitölteni való hézagok maradtak a következő előadások számára.

— A népszínház ismét egy nagy operettel készült el, a „Kis Doctor”-ral, melyet szombaton fog bemutatni. Zenéjét Lecocq írta, az „Angot” népszerű zeneköltője, és Párisban mind a zene, mind pedig a mulattató szöveg nagy tetszésben részesült. — A múlt héten föllevenítették a népszínházban Abonyinak „A betyár kenőője” népszínművét, s Rózi szerepében egy kezdő énekesnő, Szabó Karolin k. a. tett kísérletet. Hangja gyöngye, s nem bizonyos, hogy erősödik-e még, de eleven játéka az ének nélküli szerepre biztatón nyilatkozott.

Közintézetek, egyletek.

— A magyar tud. akadémia nyelv- és széptudományi osztályának e hó 13-án tartott ülésén az első értekezést Goldsáher Ignác: I. tag tartotta „A spanyol arabok helye az izlam fejlődési történetében, összehasonlítva a keleti arabokéval” czim alatt. A fiatal tudós érdekesen fejtegette, hogy a spanyol arabok mily magas fokán álltak a műveltségnek a többi arabok felett, s mily döntő befolyást gyakoroltak az európai kultúra-életre négy századon át. Az izlam hívőinek felosztása kétféle, u. m. keleti és nyugoti; a keletiek hajlanak a civilisatio szavára, míg a nyugatiak konzervatívok, a természet egyszerű gyermekei s gáncsolói a keletiek sajátosságainak. Semmi újítást sem akarnak behozni, s ugy akarnak hagyni mindent, a mint azt Mahommed megírta. — Goldziher után Ponori Theurek Emil értekezett „a magyar nominativusról”, elmondva, hogy arról nálunk először Erdősy irt, ki azt „nevező”-nek fordította s az a leghevesebb. A magyar nevező esetenk semmi ragja nincs, s ez így van az egész ugor nyelvcsaládban. Thewrewk Emil a nevezőnek népdalainkban szokások használatáról szintén megemlékezett, példákul illusztrálva állításait.

— A természettudományi társulat nov. 15-iki szakülésén Lóczy Lajos tett jelentést a liptómezei baráthegy barlangról, melynek megvizsgálásával volt megbízva. E barlangot az ósidőkben emberek lakták s a kutatásoknál sok emberi és állati csontváz maradványaira találtak, és régi eszközökre, melyek a esizolt kőkorszak s a bronzkor idejére valának. Barlangi medve, hiéna, vagy vastagbőrű állatok (mammoth) maradványaira nem találtak. Az egyik koponyáról, melyet a barlangban lelték, Schaffhausen bonni tanár az őstörténelmi kongresszus alkalmával már nyilatkozott is: öreg finn-koponyának tartja, milyenek a skandináv sírkövek is kerütek ki. Egy állkapocsba kovaszilánk van belenőve, melyet ugy látják még az egyén életében nyíllal lehetett bele. Ez a darab a leletnek egyik legérdekesebb darabja. Lóczy több geologiai rajzon és ábrákkal magyarázta a barlang alkotását s a leleteknek egy részét is bemutatta. Szabó József egyetemi tanár, ki a gyűlésen elnökölt, megjegyzé, hogy e kutatások ismét azt bizonyítják, hogy az Alpseken túl keletfelé az őskori vastagbőrű állatokkal az ember nem élt együtt egy időben; eddigéig legalább ilyen nyomokra nem akadtak. Hunfalvy Pál az ellen tesz kifogást, hogy Európa ősnépességét némely, különösen német tudósok éronek erejével finn-népek akarják deklarálni, holott ez az állítás a históriának minden tanúságával ellenkezik. Hunfalvy ezzel ellenkezőleg azt a meggyőződését jelenti ki, hogy a finn-népecsalád épen mint legutolsó származott be Európába, s a kelták, germánok és szlávok után következett; ezt bizonyítja nyelve, mely határozottan fiatalasága mellett tanuskodik.

— A nemz. muzeumnak Nagy Ignác székesfehérvári ügyvéd egy tábori órát ajándékozott, mely valaha Kara Mustafa nagyvezír volt, de a bécsi ostromnál zsákmanóly esett, aztán Thököly, az erdélyi Bethlenek, a moóri Lambergok, a Zichyek bírták, míg egy Zichy oda ajándékozta Berényi nevű ügyvédnek, ennek özvegye pedig a Nagy Ignác atyjának.

— Az írók s művészek társaságának választmányja elvileg elfogadta az eszmét egy írói s művészi nyugdíj-alap létesítésére, s a tervezet részletes kidolgozására Lewin Jakab kereskedelmi akadémiai igazgatót, mint szakértőt, kéri fel az alapelvek szerkesztőjével, Tórs Kálmánnal együtt. Az így átvizsgált s kidolgozott tervezet mielőbb egy rendkívüli közgyűlés elé terjesztik. Ugyanezen ülésen jelentett be a Petőfi-társaság megalakulása is, mely társaság, mintán az írói s művé zsi körrel szoros összeköttetésben marad, üléseit a kör helyiségében fogja tartani.

— A berlini magyar egyesület mult vasárnap ülte meg harmincz éves fennállását. Gr. Károlyi Alajos, berlini nagykövet, a követség több tagjával s Ravené és Georg konzulok társaságában jelent meg az egylet díszes helyiségében, s elfoglalta az elnöki helyet. Dombi és Perisz urak szóltak az egylet múltjáról, s ezek után ünnepélyesen átadott a gr. Károlyi nagykövet által az egyesületnek ajándékozott zászló, melyet hangos éljenzessel fogadtak. Lakoma és táncz követte e komoly ünnepélyt, melyen jelen voltak az osztrák-egyesület, ugy szintén a lengyel iparos-egyesület küldöttjei. A esh-egyesület a meghívást az elnökhöz intézett levelében megköszönte, s utalva a jelenlegi politikai viszonyokra és a magyaroknak a keleti kérdésben követett magatartására, nem jelentek meg tagjai.

Egyház és iskola.

— A Benedek-rend már ezernégyszáz éve, hogy fennáll, s a rend 1880-ban az egész világon megünnepeli a jubileumot. A jubileum megtartásának eszméje az amerikai benczésektől származott, kik Pitrát, az egyszerű francia benczés tanáról egyszerre bibornokságra emelt nagytudományú férfit kérték föl az ünnepély elnökeül, egyszerűsággal programot küldöttek az egész világon minden apátságához az a kérelemmel, hogy a tagok javaslatokkal és közreműködésükkel segítségük elé az ünnepélynek minél máltöbbi tételét. Ily fölszólítás a pannonhalmi főpátriához is érkezett, ki fölhívást intézett tagjaihoz, hogy a program keretén belül javaslatokat tegyenek.

— A műegyetem egyik legérdemesebb, s ez intézetnek kezdet óta közbeszülésben részesült tanára: Conleiner Károly harmincz évi tanári működés után visszavonult a nyugalomba.

— A mezőtúri reformált egyház egyszerre megürült két lelkeszi állomása közül egyike Bak-say Sándor kunszentmiklósi lelkeszt, a derék klassikai műfordítót és beszélyíró választotta meg, kinek az egyházi körökben is elismert neve van.

— A kolozsvári ref. főtanoda értesítője a mult iskolai évről most jelent meg. Legelől van benne Hegedüs István tanár fordításában Apáczai Csere János 1656-ban tartott beszéde „az iskolák igen nagy szükségéről és azon okokról, melyek miatt azok a magyaroknak elpusztult állapotban vannak.” Azután van Jancsó Lajos igazgató tanár évi megnyitós s záró beszéde. Az intézetben 28 kőztanító működött, a tanulók száma volt az elemi tanodában 140, a nyolcz osztályu gnymasiumban 267. Az intézet növendékeit soknemű segélyben részesítette; a tanszerek száma meglehetősen szaporodott.

Közlekedés.

— A levelező közönséget figyelmezteti a kereskedelmi miniszterium, hogy jövő hó 1-től kezdve a postahivatalok a másrésélt postadíj élvezetére szabott föltételeknek meg nem felelő vagy nem teljesen bérmentesített hirlapokat, körözvényeket, hirdetéseket s t. e. f. keresztszalagu küldeményeket akár belföldi, akár külföldi helyre szálljanak, nem fogják elküldeni. A könyveket, hangjegyeket, kefe-

levonati ivateket és t. e. féle keresztszalagu küldeményeket, ha a szabályszerű föltételeknek meg nem felelnek is, ezentul is elküldik, de a postadíjjal ugy rovatnak meg, mint az elégtelenül bérmentesített levelek.

Balesetek, elemi csapások.

— Vasuti szerencsétlenségek. Az északkeleti vaspálya Nagy-Károly és Reszeg közti részén egy parasztszekér épp akkor akart áthajtani a vasuti töltésen, mikor a vonat odaérkezett. A szekéren egy öreg s ittas ember és egy 10 éves gyermek ült. Utóbbi leugrott s megmenekült, de az öreget összezúrták a vonat kerekei, melyek a szekeret s az egyik lovat is szétmorzsolták. A szerencsétlen a vonaton visszaszállított Nagy-Károlyba. A vonat e baleset miatt másfélórával később érkezett Debreczenbe. — E hó 11-dikén délután pedig a resiczai iparvasutovonaltól történt szerencsétlenség. A hó miatt Szakunál a vonat lesiklott, a teherkocsik a 4—5 ölnyi töltésről lezuhantak, csupán a mozdony maradt a vonalon, s ez is csak véletlen szerencséből, a mennyiben az azt a vasuti kocsikkal összekapcsoló lánccs szakadt. E szerencsétlen eseménynek egy ember-élet is áldozata lett, a vonatvezető Theodorovits Miklós, volt 48-iki honvéd hadnagy, a helyszínén halva maradt.

Mi ujság?

— Gróf Andrassy Gyula külügyminiszter nem utazhatott el Zemplénebe kedves anyja temetésére, mert hurutos láza miatt néhány napig anyban kellett maradnia Budán. A király nov. 16-án fővárosunkba érkezvén, meglátogatta az egyik budai épületben lakó gr. Andrassyt; Ő Felsőge egy óránál tovább időzött a külügyminiszternél, a ki már jobban van.

— Deák emlékszozrára Simor bibornok primás 1400 frtot, az esztergomi káptalan pedig 400 frtot adományozott. József herczeg és Klotild főherczegnő pedig ezer frtot adtak e czélra. A hivatalos lapban közlé tett két kimutatás szerint Deák Ferencz emlékszozrára eddig 18,824 frt gyűlt össze; azonfelül bejött 41 frt arany- és ezüstben s 300 forint értékpirokban.

— A nemzeti muzeum ásványgyűjteményét a napokban Leuchtenberg Miklós orosz herczeg (a czár unokaöccse) látogatta meg, ki a gödöllői vadászatokra jött Budapestre. A herczeg a szentpétervári természettudományi társulat elnöke, s az ásványtan szakavatott ismerője. Érdeklél nézett meg mindent és élénken kérdezősködött az őt vezető dr. Krenner Józseftől. Legtöbbet időzött azon szekrény-nél, melyben egy, az Ural-hegységéből származó ásvány van felhelyezve. Neve ez ásványnak: Leuchtenbergit, a herczeg atyjáról neveztve, ki szintén jeles mineralog volt. Midőn a termeket körüljárták, a herczeg így szólt Krennerhez: „Uram engedje nyíltan kifejezmem, hogy ily gazdag és ily példás okszerűséggel rendezett ásványtani gyűjteményt még nem láttam. Szivesen megígérem és szerencsémnek fogom tartani, ha e gyűjtemény azon tárgyainak kiegészítéséhez, melyek Oroszországból még hiányzanak, saját gyűjteményemből hozzá járulhatok.”

— Saissy Amadé jeles francia tanár, ki fővárosunkban már tavaly is érdekes előadásokat tartott a francia irodalomtörténetből, a tél alatt az akadémiai körben ismét rendez előadásokat, melyek 16—20 felolvasásra terjednek, s a francia irodalom kitünőségeit ismertetik. Az első előadás már vasárnap lesz. Egyszeri előadásra 2 frttal, az egész ciklusra 16 frttal lehet jegyet váltani az akadémia kör helyiségeiben (akad. palota I. em.) Racine, Corneille, Voltaire, Boileau, Bossuet, Diderot s az encyklopaedisták teendik a megnyitandó ciklus tárgyait.

— A szegzárdi bor hatása. Mint a „Főv. Lapok” írja, a pápa Rómából levelet intézett b. Angusz Antalhoz, nagy dicsérrel emlékezve meg az általa termelt szegzárdi borokról, melyeket Liszt Ferencz régebben ajánlott figyelmébe. „E bor tartja fön — ugy mond — egészségemet és ép kedélyemet.” A triesti „Lloyd-társulat” tengeri hajóin is szegzárdi bort árulnak. Sőt már 1856-ban is a Szabas-zopolc ostromolt angol tengeri sereg számára is

Szegzárdról és vidékéről vittek bort. Pákh Albert akkor azt mondta erre: „Mért nem jutott ez korábban eszébe az angoloknak, akkor hamarabb bevehették volna Szabas-zopolc.”

— A luxus-adó épséggel nem mutatkozik a hazai ipar pártfogójának, s az orsz. iparegyesület közlebbi ülésében tüzetes tanácskozás tárgyát képezte, melynek az lett az eredménye, hogy az adó eltörlése végett az egyesület az országgyűléshez fordul. A fölhozott adatok közül megemlítjük, hogy a híres Köber-féle kovcsi-gyár 1871-ben még 269 kocsit állított ki, tavaly már csak 168-at, az idén pedig 155-öt, pedig ez a gyár külföldre is dolgozik. Négv év előtt százhus munkása volt, az idén van ötven. A fegyvergyártás is nagyon hanyatlak s a fővárosban már csak három üzlet bírja fenntartani magát: a többi megszűnt.

— Az állatkert nagy veszteség érte. A nagy giraffot, melyet néhány év előtt a király ajándékozott, megölte egy hirtelen keletkezett baj. Ritka szép, egészséges példány volt, s elpusztulásában valóban nagy kára van az állatkertnek. Most már a muzeum lett a bőre, melyet kitönnék; csontvázát, zsigereit pedig tudományos czélokra készítik el az orvosi egyetem számára.

— Isten áldása. Bácsmegeyében, Petrovosz-lón Gyurián György gazdaembert három fiuval örvendeztette meg felesége egymástán. Az első november 7-én született; midőn a bába a rákövetkező napon a keresztelésről visszahozta a gyermeket, az anya csakhamar másodsor is szült, ez 9-én kereszteltetett meg, de ugyanaz nap az ég áldása még harmadsor is beköszöntött a megáldott házba.

— A keleti kérdés most már napi kérdés, melyre minden nap lessük a feleletet, még pedig már nem is annyira kíváncsisággal, mert mindnyájan tudjuk, hogy a felelet csak háboru lehet, hanem aggodalommal, vajjon megtörténik-e s mikor történik meg az a válasz. A konferenciának e hó 25-én kellene megkezdeni tanácskozásait Konstantinápolyban, hogy a nagyon beteg békének orvosságát gondoskodják, de az orvoslás sikerében keveset bíznak, mióta az orosz czár olyan határozottan kimondta Moszkvában, hogy ha nem az történik, a mit Oroszország akar, akkor nem tanácskozik tovább. Minden hír, mely Oroszországból jön, a nagy hadikészülődésről és a seregek mozgósításáról szól. Ilyen hírek érkeznek Angliából is. A béke-alkupozásokra tehát több oldalról ráköszöntött a fegyverkezés, s egyszerre azt vesszük észre, hogy Szerbiáról már kezdünk megfélekedezni, hisz maga a czár is elbűcszött tőlük, mikor harcász beszédjében sajnálkozva kellett bevallania, hogy a szerbek rosszul harcoltak. Szerbia, ki szentpétervári pátronusokért először tartotta oda a hitát, érje be vele, a mit kapott, többé nincsen rá szükség. Oroszország egyébiránt már tudatta, hogy mit kíván a portától. Többi közt azt, hogy Hercegovinában, Bosniában és Bulgáriában minden hivatalos ügyre a szláv nyelv legyen az uralkodó, vagyis legyen három újabb szláv tartomány, minden tekintet nélkül arra, hogy ott igen sok török is lakik. A brisszeli „Nord” (Gorssakoff lapja) Oroszországnak meg azt a követelését is említi, hogy bizonyos jövedelmek csak helyi szükségletekre fordíthatók és hogy a lakosság általános lefegyverzésének keresztülviteléhez „egy idegen csapatokból álló katonai hatalom jelenléte mlhatatlán szükséges s ezért a tartományok időleges megszállása elkerülhetetlen.” Szt-Pétervártól a nov. 15-iki tanári szemle alkalmával a czár az öt körülvevő tábornoknak és tiszteknek ezeket mondotta: „Urain! Kívánjuk a lezsebb sike t a leg-

főbb parancsnoknak.” A czár szavai hurrah kiáltásokkal fogadtattak, Londonból azt jelentik, hogy a woolwichi fegyvergyárba azon parancs érkezett, hogy az eddigi félmillió töltény helyett hetenkint két millió töltény készítsessék.

— A magyar és török rokonszenv nyilatkozatainak kicserlése egészen napirenden van. A konstantinápolyi tanuló és lakosság e hó 8-án impozáns tömegben jelent meg Klapka tábornok lakása előtt, s díszes kötésben nyújtotta át a magyarországi rokonszenves nyilatkozatokra a választ, mely többi közt felhozza, hogy noha a magyar és török sok ideig harcban állt, a törökök egészen más hadviselést folytattak, mint a mongolok, melyek elpusztítottak mindent. Most ismét készülnek a mongolok, szláv álarozot öltve. A küldöttség vezetője Sefket pasa tábornok volt. Klapka meleg szavakkal válaszolt, s a küldöttség és az alatt összegyűlt nagy tömeg a magyarok éltetésével oszlott el. E török tüntetés alkalmából a budapesti egyetemi ifjusága üdvözlő sürgönyt küldött Klapka tábornoknak, és a szoftáknak. Érkezett e héten Kréna szigetéről, Caneából is köszönő sürgöny egyetemünk hatóságához, a caneai muzulmán főiskola tanuló nevében.

Halálozások.

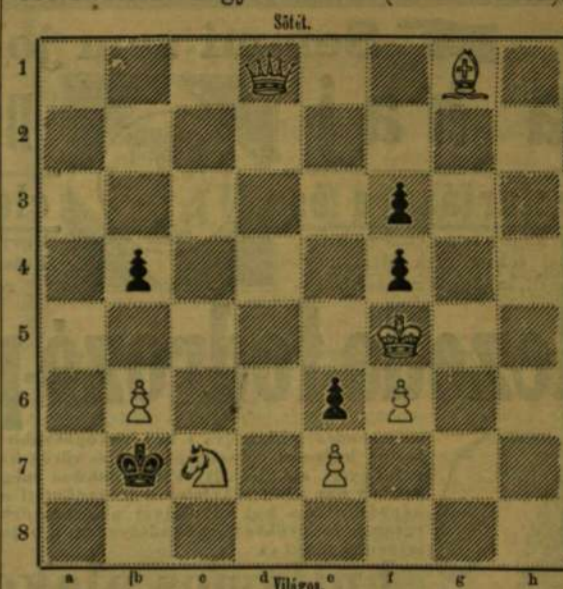
Szilassy Ferencz királyi tanácsos s a losonci helv. hitv. egyház gondnoka, a széles körben ismert Szilassy-család egyik derék tagja, élete 58-ik évében Meránban elhunyt. — Elhunytak még a közlebbi napokban: Horvth Vinczéni született Hoch Sarolta, a népszínház egyik tehetséges énekesnője, s a vidéki közönség kedvence, 26 éves korában, rövid betegeskedés után. — Asbóth Lajosné, az 1848/9 ki honvéd tábornok neje, s a kolozsvári „Ébredés” szerkesztőjének, Asbóth Jánosnak édes anyja, Kolozsvárt. — Motesitzky Lajos, egykor az ország leggazdagabb urainak egyike, a ki agg napjaiban teljes elvonultságban élt trencsémegei birtokán, Motesiczen. — Tornyai-Schossbergerné szül. Sächs Regina asszony, 72 éves korában Budapesten. — Matta Sándor, fiatal orvos N.-Váradon, 25 éves korában. — Szolga Kálmán, a kolozsvári egyetem egyik legkitünőbb képességű hallgatója. — Hgt. Raspló János pápai tábornok, kinek édes anyja Eszterházy Marianne volt, 69 éves korában Rómában. — Özvegy Mellyes Jánosné, az 1868-ik évben N.-Maroson elhalt Mellyes János ügyvéd és 1848/9-iki kormányfutar özvegye, Szegeden. — Aszodi Mihály, a „Magyar Híradó” czimű könyvmatu lap belmunkatára, nov. 16-án hirtelen meghalt; Nagy-Váradról visszatérten meghült, s itt az utczán hirtelen összerogyott, s mire a Rókus-kórházba szállították, néhány percz múlva meghalt. 32 éves volt, s a hírlapíróadalomnak több évon át munkása. — Kolárics Pál horvát országgyűlési képviselő e hó 13-dikán meghalt.

Szerkesztői mondanivaló.

— K. J. Az érdekes naplót közzéni fogjuk. — „Sütét az éj.” Zsongának elég zsenge. De ha maga is elismeri, hogy az, mikép kívánhatja s reméli, hogy közzöljük? — P. Pengeni meglehetősen pongenek; de a lélek, az eszme és érzés, hiányzik az úros hangban. — Róvid de igaz történet. Erre is azt mondhatjuk, hogy „elég jól van írva”. De ezzel meg az a baj, hogy nem illik be lapunk keretébe. Mint allegorikus humorozk (mert talán annak nevezhetjük) szorosan szépirodalmi lapba való volna inkább. — „Anyámunk.” A keseri gyűnt, a költemény első részében, erősebbnek, nem oly hosszú lére érszetnek, — az érzést a költemény második feldben, melegebbnek, közvetlenebbnek ohajtanók. Így az egész lanya, lapos.

SAKKJÁTEK.

885. sz. feladv. Zagya Imrétől (Debreczenben).

Világos indul s az ötölük lépésre mattot mond.

880-dik számú feladv. megfejtése.

(Szármay J.-tól.)
 Világos. Sötét.
 1. H6—e6: b4—c3:
 2. Hd4—e6: Pd1—g4:
 3. Hc6—e7: Kt. sz.
 3. V mattot ad.

Helyesen fajtotték meg:
 VERSEPRÉMBEN: Fülöp J. NAGY-KÖRÖSÖK: Nemcsik L. GELSEN: Glesinger Zsigm. — 4 Kovács L. MISKOLCZON: Hartmann Ist. BUDAPESTEN: K. J. és F. H. SÁROSPATAKON: Gérecz K. A PESTI sakk-kör. DEBRECZENBEN: Zagya I.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.
 (L. Egyetem-tér 2. sz.)

Nyilt-tér.

Zeneművekről.

E lapok hirdetései között a tisztelt olvasók és olvasónők ismét, mint minden évben, megtalálják Heller I. H. urnak berlini világhíri zeneműveit. O ezen, oly általánosan kedvelt műveket majdnem bámulatgerjesztő tökéletességben szállítja. Mi tehát mindenkinék, kiben csak csekély előszeretet van is a zene iránt, a legmelegebben ajánljathatjuk egy ily zeneművek megszerzését, mihez a küszöbön álló karácsony is a legszebb alkalmat nyújtja, nem létezően tárgy, ha még oly értékes lenne is, a mely ily művet pótolhatna. Mit adhatna a férj nejének, a vőlegény a menyaszo nyának, a barát barátjának ennél szebbet és kedvesebbet? — A szenvedőnek vagy betegnek a legnagyobb és legkellemes szórakozást nyújtja, s visszaiddé a boldogan átélt napokat; az egyedül állónak hű barátot képez, fokozza a hosszú téli esték kedélyességét a házi körben stb.

Különösen kiemelendőnek tartjuk még azon, esakis dicsérendő eszméjét számos vendéglőnek, kik maguknak ily műveket vendégeik mulattatására hoztattak. A kiadásokat, mint ezt több helyről bizonyítják, épen nem volt okuk sajnálni; e művek gyakorlati haszna is tehát a legvilágosabban bebizonyosodik, s tanácsoljuk mindazon vendéglős uraknak, kik mindaddig elmulasztották, maguknak haladéktalanul ily zeneműveket beszerezni. Megjegyezzük még, miszerint az egyes darabok megválasztása igen finoman van átgondolva; a legújabb, valamint a legkedveltebb régi operák, operettek, tánczok és dalok vig és komoly fajtáiban a Heller-féle művekben a legszebben egyesítve találkoznak. Röviden, iméltelve ajánljathatjuk az olvasóknak és olvasónőknek, hogy iparkodjanak minél előbb egy ily zenemű birtokába jutni; gazdag tartalom képes árnyékszék mindenkinék bérmentesen megküldetnek. Egyenes megrendelés már azért is ajánlható, minán sokféle oly művek lesznek Heller-félek gyűjtemény árulva a melyek épséggel nem azok.

* Az ezen rovathban megjelenő közleményekért esakis a sajtótörvények irányában vállal felelőséget a szerkesztőség.

HETI-NAPTAR.

Hónap és hetinap	Katholikus és protestáns naptár		Görög-orosz naptár		Izraeliták naptára		N a p		H o l d	
	nap	szombat	nap	szombat	nap	szombat	nap	szombat	nap	szombat
19 Vasárnap	A 21 B. assz. oltalma	1 23 Erzsébet	7 21 33 vértanu	8 Kislov. Rosch.	3 Bálv. t. elt.	6. p. ó p. Á. n. ó. r.	7 14 4 18 10 57 6 21			
20 Hétfő	Ródog hitv.	Bódog	9 Nihal	5		7 15 4 17 11 38 7 26				
21 Kedd	B. Assz. avatattás	Tilma	8 Onisip	4		7 16 4 16 este 8 34				
22 Szerd.	Cziczelen	Cziczelen	10 Erastus	6 B. Jer. elég.		7 18 4 15 0 32 9 43				
23 Csüt.	Kelemen püspök	Kelemen	11 Vietor	7 Herod. hal.		7 19 4 14 0 51 10 53				
24 Pént.	Flóra szüz	Firmina	12 János püspök	8		7 20 4 13 1 6 regg.				
25 Szom.	Katalin szüz	Katalin	13 Aranyaszu János.	9 Sab. Vajlis.		7 22 4 13 1 21 0 20				

Id változása. Hoidtölte 1-én 12 óra 20 perczkor délután.

Tartalom.

Antonelli bibornok (arckép). — Balgatag gyümölcsfák. — Archimedes pontja. — Két diploma (két arckép). — Strogoff Mihály utazása. — Képek Dalmáciából (három kép). — Egy-veleg. — Melléklet: A müncheni múkiállítás (három kép). — A szent-gotthárdi vasut. — Sok zaj — valamiert. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Mi ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Nyilt-tér. — Heti-naptár.

Egy hatoson használható... 15 krajczár; többesről... 10 krajczár.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad... Oppelik A. Wollzeile Nr. 22.

Semmi sem jobb a haj növesésének fenntartására és előmozdítására. Rezeda-fodrozó-pomádé.

hullámos alakot. POLT KÁROLY. Főraktár: Budapestben egyedül TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész úrnál.

Walszer Ferencz első magyar gép- és tűzoltószerszám-gyár harang és ércöntődjé BUDAPESTEN.

12. sz. 12. sz. 50 kilo = 1 vm. 4 köbméter fa 8 frttól 22 1/2 frttig.

MAGYAR SZENT ERZSÉBET ÉLETE. Dr. TOLDY LÁSZLÓ. Ára füzve 80 kr.

Temesváry Mór lábbeli-gyára Budapest, Kerepesti út 14. sz.

PÉNZ 6-os kamatra fűdtörök, uradalmak, és bérházakra.

Ingyen, még bérmentve is! HAMBURGER ADOLF.

ADAMCSIK JÁNOS lakatos-mester, Budapest, VII. ker. Wesselényi (aréna) utca.

LATZKOVITS A. Budapest, váci-utca 18-ik szám, „Nemzeti szálloda” épületében.

Dr. HOFFMANN L. fog- és száj-vize salicyl-savval.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtáránál kapható:

Neuer illustrirter Volks-Kalender für Ungarn auf das Gemeinjahr 1877. Dr. Franz Albert v. Monte-Dego.

Vadászat. Fegyverek, Lefaucheur 20, 30, 40-80 frtig. Revolverek, 6 lövetők.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (IV. ker. egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtáránál kapható:

A magyar nők HÁZI NAPTÁRA 1877-ik évre. Szerkeszti BENCZKY IRMA.

Nemzeti nagy képes naptár 1877-ik évre. Szépirodalmi és ismeretterjesztő tartalommal, számos képpel.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható: NEVESSÜNK!

A MAGYAR NÉP NAPTÁRA 1877-ik évre. KÉPES KALENDÁRIUM sokféle hasznos és mulattató olvasmányval ellátva.

DEÁK FERENCZ NAPTÁR az 1877-ik évre. Irta ÁLDOR IMRE.

Lőrincz István lábbeli-gyára Budapest, ország-út 17, ajánlja mindennemű férfi, női s gyermek lábbelijeit.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható: Máj teljeseen megjelent. BERNSTEIN A TERMÉSZET KÖNYVE.

ADOMA-TÁR. Magyar népadomák, élczek és furcsa ötletek gyűjteménye. MAGYAR BORS. Válogatott magyar és külföldi adomák gyűjteménye.

4 frt 50 kr. o. é.
 az ára az alábbi tárgyaknak együttvéve:
 1 pár igen finom, valódi china-zsút gyertyatartó.
 1 pompás szalon-petroleumlámpa.
 1 nagyszerű, valódi ékszer vagy arany-szekerényke, igen elegáns kiállítva.
 1 szép női ékszer, és pedig: 1 pár igen finom fülbevaló, 1 mellűt, és két szép gyűrű.
 1 készlet legfinomabb, valódi talmi-arany gomb, kézi és ingelejére.
 12 darab mindég fehérén maradó kanál.
 1 csinos varrógep aranybronzból, varrótűk számára főkkel a varrótűknek.
 1 pompás varró-szekerényke, mindent tartalmazva, mit egy nőnek szive csak kívánhat, ugymint: olló, ujjasztó-gyűrű, horogolú, tü-tartó, lyukasúró, varrótűk s még sok egyébvel. — Ugy szintén
 1 teljes dohányzó-készlet, mely áll: egy igen finom pipából, 3 különböző kupakkal, 3 különböző valódi szivarszípka, 1 dohány szelence, 1 szivarka-gép, 10 könyv, valódi Job-szivarkapapírból.
 Mindez együttvéve felülől lefelől együtt csak 4 frt 50 kr.-ba kerül; postai szállítással 50 krral több a ládákért. Egyedül és csupán
a nemzetközi iparcsernokban
 Bécs, Praterstrasse, Nr. 16 2637

Valódi eredeti Serail-Pasta, tapasztaltszerűleg leghasznosabb, pattanások, arcvörösség, bőrártások, ráncok, májfoltok stb. ellen, minden évszakban biztos segítséget nyújt, és pedig káros következmény nélkül, különösen a bőr tisztátalanóságát eltávolítja. Ára 1 frt 50 kr.

Valódi eredeti Serail-bőr-iffjító-tej, keleti mosdó-dórnak használatra, szípi a bőrt, a örök ifjúsági frisséget kölcsönöz annak, ezen fölölmuladlan szer különösen használatik fűrdő és minden mosakodás után és ha az arc a nap hőségének vagy hidegnek kitéve van. Egy üvege ára 90 kr.

Valódi Serail-hajnövesztőszer, Ezen világhírű balzsam teljes tulajdonosságát azon német tulajdonosoké, melyből készítették: ezen balzsam — mint semmi más — medvesziből készült, annál fogva azon rendkívüli erővel bír, hogy egész kopasz helyeken is a legdusabb haját növeszti. Egy elegáns nagy porcellán-jégely ára 2 frt o. é.

Valódi Serail-fejkorpa-szesz, az egyetlen szer, mely után az annyira alkalmatlan fejkorpaik megsemmisül, valamint a szőröképződést a fejben egyszerűen elhárítja. Egy üvege ára 90 kr. o. é.

Valódi keleti szakállnövesztő-kenőcs, még fiatal embereknek is a legelőnyösebb és legdusabb szakállt növeszt. Több ezer férfi ezen csodálatlan szernek köszönhetően dúsított. Ára 1 frt 60.

Valódi keleti haj- és szakáll-festőszer, barna és fekete hajnak előbbi természetes színt visszaadja, vörö vagy szőke haját telészet szerint barnára vagy sötét-feketére fest. Ára 3 frt 20 kr minden hozzá szükséges készlettel. (Össze nem tévesztendő az európai hajfestőszerrel!) Ára 1 frt 60.

Pasta Miracula, indiai növényzatrakból készült fehér ártal matlan balzsam. Ha ezen balzsamból a bőr bármely részére, például az arcra, ajkakra stb. csekély mennyiségűt dörzsölünk, az esetben még természetes vagy beteges sápadtságnak, sőt élemlődést korunknál is 20 perc alatt ama utánzhatatlan, mint a gyödről, virágozó s kálászó testünket (incarnat) idéző, milyent gyakorta csak felhő szíp és fiatal embereknek csodálunk, s mely sem izsátság, sem többszörös törölgetés által el nem távolítható. Ezen kiűző szer minden festőszerrel többlet becsütelendő. Ára 1 frt 80 kr.

A fentebb felsorolt készítmények, a legelőnyösebb pipere-asztalainál nélkülözhetetlenek s az összes európai szepítőszeret felülmúlják, mert nemcsak a Kelet növényeiből vették és ezredvekon át a Serail kiakrólogos titkát képezték; egy világszerte ismert illatszer-vegyészi műhelyből erednek. Mustapha Effendi, csász. török udvari illatszerész Konstantinápolyban. Valódi és eredeti minőségben Európában csak az alábbi nevezett társulatban kaphatók:

REICHARD LIPÓT
 2617 Bécs, VIII. Alserstrasse 47,
 nagyban és kicsinyben, jól felszerelt raktár saját gyártmányokból, u. m.: levarrott paplanok perkal-, rouge-, cache-mir, selyem-, stb. effélékből; ruganyos ágy-betétek párnázattal vagy anélkül, matrácok, szalmaszakok, párnatrucetek, fiannel-takarók, pokróczok, futó szőnyegek, stb.
 Irjgyzzékek ingyen és bérmentre.

Az őszi és téli idényre
 ajánljuk Jaquard, kankasus, etkein, neige, ohymborasa, grosvarie stb. raktárunk található **divat- és selyem-kelmék,** ugyszintén a legujabb felöltöket, téli köpeny és kész ruhákat

ÁTS és TÁRSAI
 női divat- és kész ruhák-raktára
 Budapest, Szervita-tér 6. 2.09

Egy kísérlet mindenkit meggyőzhet
 róla, hogy Orlicz Rudolf mennyiségtanár Berlin Wilhelmstrasse 127, játék-utastásai által lesz **csupán és egyedül** annyi **jelentékeny terno-nyeremény** elérve. Minden-éddig fölaltalt játékmódok között egyetlenek ez utastások.

Kérdések!!
 azonnal és a legkészebbesen ingyen és bérmentve lesznek megoldva. 1522 Az értesítő.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható:

NAPTÁRI
Jegyzék-könyvecske
 gazdák számára.
 1877-ik évre.
 Szerkeszti **JURENÁK AURÉL.**
 Hatodik évfolyam.
 Zsebkiadás. Ára vászonba kötve 1 forint.

Vörös Esztor.
AZ ÜGYES SZAKÁCSNÓ.
 Ára fizetve 40 kr.

Altesti sérvben szenvedők
 Sturzenegger Gottlieb Herisanban (Schweiz) egyáltalán ártalmatlan hatású sérv-kenőcsben meglepő gyógyszert találnak, ép úgy altesti sérvük mint méh-előselek ellen. Bizonyítványok és köszönő iratok a használati utasításhoz vannak mellékelve. Kapható fizekben a frt 3.20, szintúgy maga Sturzenegger G. által, mint szintén a következő raktárakban: **Budapest Formágyi G.** gyógyszerész a boldogságos szűzhez. **Temesvározt Fesher I.** gyógyszerész. a segélyző szűzanyához. **Zágrábban Hillbach Zsigmond** gyógyszerész. **Bécsben Weiss József** gyógyszerész. a szerencséshez, Tuchlauben, 27. 2460-3

PURITAS
 haj-iffító tej.

A „Puritas” nem hajfesték, hanem a tejennél jóval több, mely majdnem azon csodálatos hatással bír, hogy ósa hajakat megiffít, azaz lassankint, még pedig legkeőbb tisztázza nap alatt ama színt visszaadja, melylyel eredetileg bírták!

A „Puritas” nem tartalmaz festék-anyagot. A haj tisztázás szorint vizet moshatik, lehet fohérral átvonni vánkoston aludni és gőzfürdőt használni, a festékek nyomai sem vehetők észre, mert a **PURITAS** nem fest, hanem iffítja, és pedig a leghosszabb és leedűsabb női hajszálakat és a férfi haját és szakállát.

ALKALMAZÁSA
 a világon a legegyszerűbb. A tejet kezünkbe öntve, a haját addig dörzsöljük vele, míg egészen át nincs áztatva, s azt napokint kétszer ismétjük. Ebből áll az egész. Ha a haj eredeti színt vissza szeretnénk, mi rendszeren tíz vagy tizenkét nap múlva szokott bekövetkezni, akkor a további használat a tejek hatékonyt egyszerű beáztatására szorítkozhatik.

Egy üveg „Puritas” ára 2 frt (postai küldésnél 20 krral több) s készpénzen vagy utánvét mellett kapható Bécsben: **FRANZ OTTO és TÁRSANÁL,** Mariakillerstrasse 38. Főraktár: 2350

Budapestben: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerésznél, király-utca 7. **Budákarak Magyarországot következő gyógyszerészeinél:**
 Arad: Rozsnyay Mátyas. Nyitra: Kossuth S.
 B. Csab: Lang G. Tomber K. né.
 Debreczen: Göll Nándor. Pécs: Goldschmidt M.
 Eszék: Gobetzki József. Póstyán: Orgon János.
 Gyöngyös: Vozsary Tamás. Szeged: Meák Gyula.
 Hercegháza: Mersits Nándor. Sárospatak: Liszka József.
 Győr: Vollenhofer P. G. S. A. Ujhely: Pintér Ferenc.
 Karancsés: Müller F. J. Szigetvár: Teutsch J. B.
 Károlyvár: Csiky Kristóf. Szeged: Gürtler Károly.
 Kassa: Hegedűs Lajos. Szeged: Meák Gyula.
 Keszthely: Wünsch Ferenc. Bircsák K.
 Kolozsvár: Valentini E. A. Kovács Albert.
 Kőszeg: Küttel István. Székesszentgyörgy: Diaballa Gy.
 Miskolc: Dr. Csáthy Szabó Ist. Szigetvár: Salamon Gyula.
 Nagy-Breskerek: Kokits A. F. Temesvár: Lechner B.
 Nagy-Enyed: Binder Ágost. Tokaj: Brányai E.
 Nagy-Kanizsa: Prager B. Veresegyház: Strach S.
 Nagy-Várasd: Molnár József. Zólyom: Stech Lajos.

Háztartásoknak
 ajánljatik a legjobb poroz
LOUISENGLÜCK-SZALONSZÉN
 50 kgr. zsákokban pinczébe szállítva a frt 1.05, egész fuvarban a frt 1.
Gutmann testvérek köszén-telepei.
Zweig Lajos, mérleg-utca 2.
 2379

PILEPSIE
 (nehézkör) levél után gyógyított dr. KILLISCH, különleges orvos. Ill. sz. stadtban, Drezda mellett (Sászországban). Már 5000-nál többben sikeresen gyógyították.

A Franklin-Társulat magy. irod. intézet kiadásában megjelent és kapható:

A HAZA BÖLCSE.
 EMLÉKKÖNYV.
 Szerkesztette **ÁLDOR IMRE.**
 Ára fizetve 1 frt 60 kr.

Tíz év Magyarország legujabb történetéből. 1840—1849.
KERÉKGYÁRTÓ ÁRPÁD, budapesti magy. kir. egyetemi tanár által.

I. osztály. A reformi és nemzetiégi küzdelmekről a szabadságharc kezdetéig. (8-rét VIII: 320 lap.)
 II. osztály. A szabadságharc kezdetétől annak végéig: (8-rét 444 lap.)
 Ára a két osztálynak fizetve 3 frt.

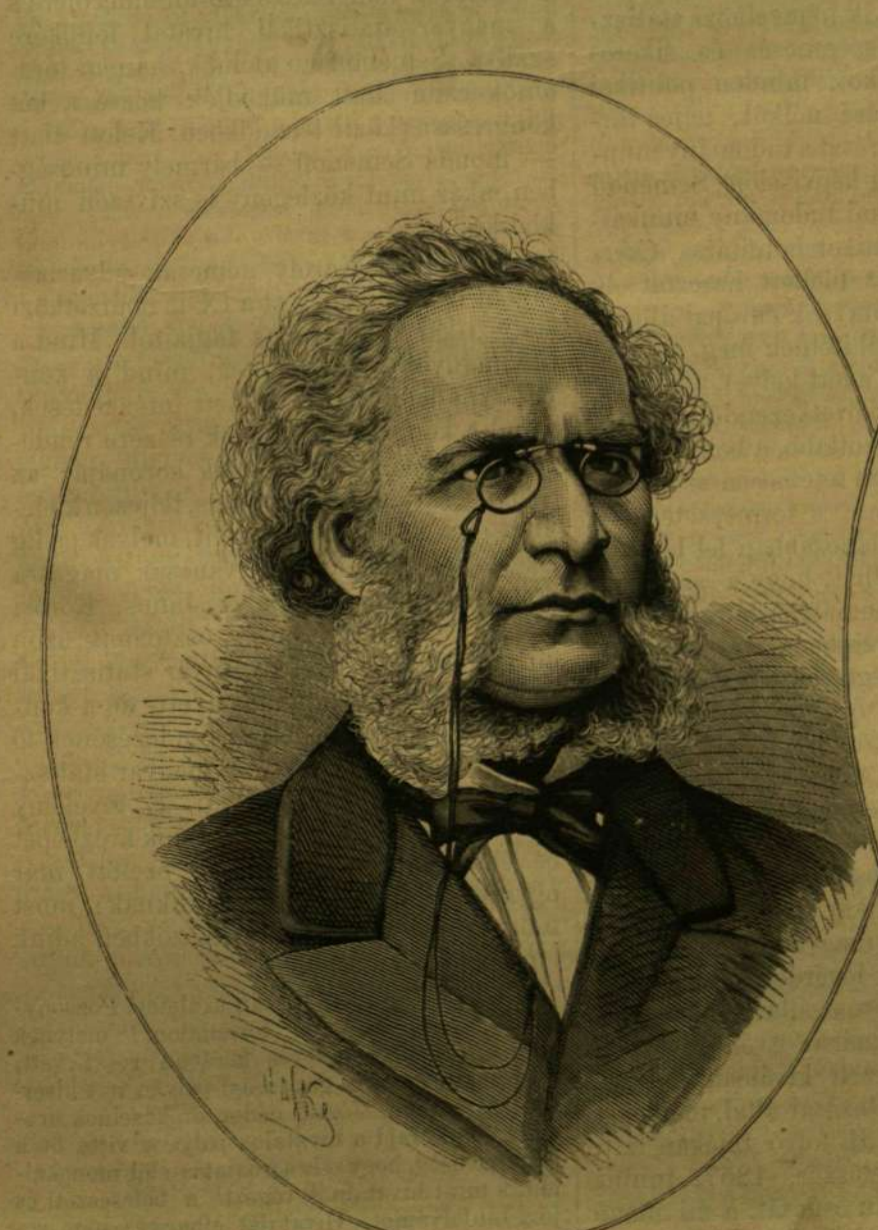
VASÁRNAPI UJSÁG
 Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: (egész évre - 12 frt, fél évre - 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: (egész évre - 8 frt, fél évre - 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: (egész évre - 6 frt, fél évre - 3 *
 48. szám. — 1876. Budapest, november 26. XXIII. évfolyam.

VISSZATEKINTÉS A IX. NEMZETKÖZI STATISZTIKAI KONGRESSZUSRA.

Míg körülöttünk csaknem minden oldalról a háboru vészfellegei vonulnak összebb-összebb, s már-már azt kell hinnünk, hogy fejünk fölött is fel fognak tornyosulni: jól esik egy perezre visszapil-

lantanunk a béke áldásos munkájára azon a téren, a melyen a kozmopolitást legkevésbébbé tagadják a nemzetek. A tudomány tere, míg nemzeti elfogultság és ellenségeskedés alaptalan elméleteket nem gyárt politikai és nemzetgazdasági jogtanságok erőszakos igazolására, mindenkor a békés fejlődés tere, s itt még a harcok is csak a tudósok hiúságán és más gyengein ejtnek sebeket.

A statisztika meg éppen kiválólag a békés fejlődés tudománya, melyet csak hosszas anyaggyűjtés, pontos számbavétel s az adatoknak a tényállással való többszörös és mindig lelkiismeretes összehasonlítása után lehet biztossá tenni. S e hosszas észleletek, szabatos leírások, pontos számbavételek, újabb és újabb ellenőrző egybevetések s mindezeknek a szenedélytelen számok alakjába foglalása csak

SEMÉNOFF PÉTER.

KELETI KÁROLY.